

SUVANNON SEUTU

SAKKOLAN, METSÄPIRTIN JA VUOKSELAN PITÄJÄLEHTI

Syvärillä sijainneen kenttäsairaalan 32 väkeä joulunvietossa vuonna 1942. Kuva Kerttu Lemmetyn arkistosta. Lue sivulta 20, mitä radiosta kuunneltiin vuonna 1943, sotajouluna 65 vuotta sitten.

NRO 8/2008

JOULUKUU

RAUHAISAA
JOULUA

HYVÄÄ
VUOTTA 2009

SUVANNON SEUTU nro 8/2008:

- * Turkkisen turinat, sivu 4
- * Sakkola-Säätiön kokous hyväksyi vuoden 2009 hankkeet, s. 4
- * Tikansaaren ja Kottilan kyläkirja nyt yksissä kansissa s. 5
- * Sota-ajan joulumuistoja, s. 6-7
- * Asevelitalo-kodin muisto ei katoa, s. 8-9
- * Sotamuseo on Sakkolan ensimmäinen museo, s. 10-11
- * Vanhat Sakkolan suvut kiinnostivat Ahtisaarta, s. 12-13
- * Karjalaista ruokaperinnettä: Rönttöset, s. 13
- * Kuoppia ja "rottia" Karjalan teillä, s. 14-15
- * Vuoden 2009 karjalainen ruoka ja leivonnainen, s. 15
- * Mitä tapahtui 65 vuotta sitten, s. 16-19
- * Vuoden 1943 joulunajan radio-ohjelmistoa, s. 20
- * Emilia-tädin ja Tahvon kost'reissu s. 21
- * Virkin virkkeet: Yhteistoiminnan seitsemän vuotta, s. 22
- * Metsäpirtti Seuran syyskokous, s. 23
- * Ei hyvästi, vaan näkemisiin, s. 23
- * Tutkimusmatkalla Metsäpirtin hautausmaalla, s. 24-25
- * Abuniekkojen matkassa Laatokasta pohjoiseen, s. 26-27
- * Kirvesmäki Kerho matkalla Savossa, s. 28-29
- * Perhetapahtumia, s. 30
- * Kyläkirjojen infoa, s. 31
- * Yhteystietoja, s. 32

SAKKOLA-SÄÄTIÖ
toivottaa
iloista joulunaikaa
ja menestystä
vuodelle 2009

kaikille
ystävälle ja
yhteistyökumppaneille!

SUVANNON SEUTU
kiittää lehden lukijoita
ja tekijöitä –
kirjoitukset ja valokuvat
ovat ensi vuonnakin
lämpimästi tervetulleita!

HYVÄ LAHJA jälkipolville ja muille läheisille:
Tilaa oma pitäjälehti! puh. 040 730 2622
Kahdeksan numeroa vuodessa karjalaista
asiaa, historiaa, muistoja ja nykypäivää.
Vuosikerta vain 25 euroa!

SEURAAVA LEHTI
ilmestyy helmikuun
alkupuolella.
Aineistot toimitukseen
15.1. mennessä, kiitos!

PAUKUN PALSTA

Sota-ajan jouluja

Viimeisinä vuosinaan Isä vietti jouluaan vuorotellen meidän lasten perheissä. Usein hän muisteli menneitä joulujaan. Parhaiten mieleeni ovat jääneet kaksi sotajoulua, joista toisen Isä koki evakossa ja toisen rintamalla. Toki muistan Isän kertomuksen joskus pienenä poikana kokemastaan joulusta, kun isovelji Akseli oli joulupukkina. Joulupukki oli piloillaan tullut sisään ja heittänyt keskelle tuvan lattiaa ison risukimpun sanoen, että tässä teille joululahjoja. Itku siinä oli pienemmille tullut, vaikka pian ilmeni, että ihan oikeita lahjojakin oli tulossa.

Talvisodan alettua Isä oli joutunut vanhempiensa ja nuorempien sisarusensa kanssa jättämään kotinsa ja lähtemään sotapakolaisiksi. Vanhemmat

sisarukset olivat sotatoimissa, isovelji rintamalla ja sisaret lottatehtävissä. Talvisodan joulun Isä vietti evakossa vanhemman sisarensa ja tämän miehen perheessä Savossa.

Tästä evakossa vietetystä joulusta hän ei ole paljonkaan puhunut. Sen sijaan hän kertoi useinkin hänen kotikylänsä Keljaan kohdistuneesta venäläisten suurhyökkäyksestä jouluyönä 1939. Ateistiset neuvostojohtajat tiesivät, että suomalaiset viettivät kristillistä rauhanjuhlaa ja Jeesuksen syntymäjuhlaa, joulua. Korsuissa ja teltoissa oli availtu kotirintamalta tulleita joulupuketteja, veisattu jouluvirret ja luettu jouluvankeliumi. Vartiointi ei ollut ehkä yhtä valpasta kuin muulloin, sillä suomalaiset eivät osanneet odottaa että vihollinen tekee yllätyshyökkäyksen tällaisen rauhanjuhlan aikana.

Ehkä evakossa oleva kotiväki ei jouluna osannut omaa asemaansa niinkään murehtia. Ehkä enemmän olivat mielessä ne perheenjäsenet, jotka olivat rintamalla. Mietittiin, miten ne pojat ja työt siellä pärjäsivät. Isäni kotiväki ei evakkojouluun viettäessään tiennyt, että silloin 23-vuotias Akseli-poika joutui osallistumaan kotikylänsä ja koko Taipaleen rintamanosan pelastamiseen myöhemmin kuuluisaksi tulleeseen Keljan taisteluun.

Tässä talvisodan verisimpiin kuulu-

neessa vastaiskussa Karjalan pojista koottu ErP 6 tuhosi Suvannon yli tulleen vihollisen lähes viimeiseen mieheen.

Toinen sotajoulu, joka Isäni kertomuksista on jäänyt mieleeni, on jatkosodan ajalta. Hän oli silloin Itä-Karjalassa Syvärijoen takana kauimmaksi itään työnnetyn rintamanosan etulinjassa. Hän kertoi pohtineensa joulun sanomaa ja rauhan juhlan olemusta ollessaan jouluyönä vartiossa vain kapean, ei kenenkään maan erottaessa hänet vihollisasemista.

Me sodan jälkeen syntyneet saamme olla tyytyväisiä, ettemme ole koskaan joutuneet kokemaan sodan julmuuksia. Olemme saaneet elää rauhan aikaa. Tämä toisen maailmansodan jälkeinen ajanjakso ja nämä 64 joulua, jotka me suomalaiset olemme saaneet elää rauhan merkeissä, on pisin ajanjakso historiassamme, kun ei ole ollut minkäänlaisia sotia, jotka olisivat koskettaneet meidän isänmaatamme.

Hyvää ja Rauhallista Joulua kaikille Suvannon Seudun lukijoille ja entistekin parempaa Uutta Vuotta!

Hannu J. Paukku

Sakkola-Säätiön

valtuuskunnan puheenjohtaja

Harjatie 5, 32210 LOIMAA

puh. 0500-741296

hannu.paukku@punkalaidun.fi

Suvannon helmi sai Karjalan liiton kunniamaininnan

Karjalan Liitto on valinnut Sana-kirjan Suomi-karjala vuoden karjalaiseksi kirjaksi. Kirjamarkkinoilla 22.11.2008 julistettiin myös vuoden karjalainen kylä- ja pitäjäkirja. Ensimmäistä kertaa järjestetyn kisan voitti Kivennavan Vehmainen ja Rihiö – Kohtalon raja -teos.

Kunniakirjalla kiitettyjen joukkoon Karjalan Liiton pj. Markku Laukkanen valitsi Sakkola-Säätiön julkaiseman Suvannon helmen, joka kertoo Haparaisten, Keljan ja Purpuan kylistä. Teoksen toimituskuntaan kuuluvat Aila Alanen, Antti Hynnä, Hannu Paukku, Hannu Turkinen ja Marjo Ristilä-Toikka. Monen evakon ja heidän jälkipolvien-

sa kirjoitukset värittävät nyt palkittua teosta. Kaikille tästä suuri kiitos!

Lisäksi kunniamaininnan saivat kirjat

- Kaksiosainen teos

Kaunista Vpl. Pyhäjärveä.

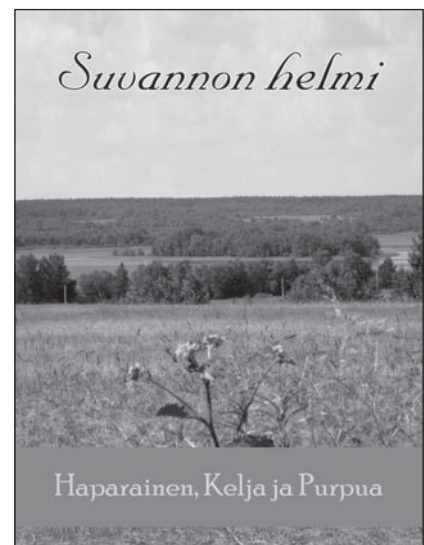
- Kokonniemi, Laatokan

rantakylä Jaakkimassa.

- Kivennapa kestää -pitäjäkirja

- Lisäksi kunniamaininnan sai kirja Elämänvirtaa Metsämiklissä ja Nivalla.

Kisaan osallistui kolmisenkymmentä teosta. Luovutetun Karjalan kylistä ja pitäjistä tehdään jatkuvasti uusia julkaisuja. Teosten taustalla ovat karjalaiset pitäjäseurat ja pitäjäsäätiöt, jotka edustavat luovutetun alueen kuntia.

TURKKISEN TURINAT

Tuntuipa mukavalta, kun kolmisen vuotta työn alla ollut Suvannon helmi-kirjamme sai kunniamaininnan vuoden karjalaisten kyläkirjojen sarjassa. Taisivatpa jotkut epäillä koko hankkeen valmistumista aikanaan. Nyt voivat kaikki mukana olijat vähän röyhistää rintaansa, kun lopputulos on saanut valtakunnallisenkin tunnustuksen.

Vetovastuussa olleena uskallan tuntea pientä ylpeyttäkin kaikkien tekemässä olleiden puolesta. Kiitos niin tietojen luovuttajille kuin kirjatimille vielä kerran ja varsinkin Kuupon Sirkalle, jolta saimme valtaisan määrän hänen omia kirjoituksiaan, kuvia ja yhteyksiä muihin kyläläisiin Haparaisten, Keljan ja Purpuan periltä.

Olisin mielelläni ollut kunniakirjaa noutamassa, mutta pestini joulupukin sijaisena naapurissamme liikekaupunki Ideaparkissa esti noutomatkan. Onneksi Hynnän Antti ja toimittaja Marjo ehtivät matkaan.

Tuo kausiluontoinen pestimme, Soili joulumuorina ja minä pukkina, on melko rankkaa, mutta samalla antoisaa. Kirkaat lapsenkatseet, lahjatoivomukset ja

kaunis kiitos annetusta kortista ja karkista palkitsevat vaivannäkömmme.

Myös pihapiirimme joulupolku on toivon mukaan tuonut joulumieltä sielä vierailleille koululaisryhmille ja vanhemmillekin kävijöille. Jouluaplikaatiot, seimen tarina, possujen ja tonttujen ihmettely ja kauniit jouluvalot ovat polun varrella nähtävinä ja tarinat kuultavina.

Jos satutkin kulkemaan Lempäälässä Turkkisen Tarinatupien tienoilla joulun jälkeen, mutta ennen loppiaista, poikkeapa polkuamme tutkailemaan. Kilautta puhelimella kuitenkin ensin varmistuaksesi, että olemme kotosalla – tervetuloa!

Mukavinta tämän joulun alla on Soilin unelman, joulukirjan toteutuminen. Ja vielä mukavampaa on, että Soilin ja Marjon yhteistyön tulos on miellyttänyt kirjan hankkineita. Niin kuvitus kuin teksti vetoavat nuorempiin ja vanhempiin jouluperinteen vaalijoihin.

Karjalaisella pikkujouluristeilyllä kävi mukavasti väkeä joulumuoria kuuntelemassa ja täällä kotikunnassa kirja on päiväkodeissa ja kouluissa joulumielen tuojana kuten joulupolkummekin.

Oman osansa kirjassa saa Sakkolan rotuporsas joulukinkun aihiona sekä matkat menetetyssä Karjalassa ja Venäjän puoleisen Karjalan heimon asuin-sijoilla.

Säätiön asioista sen verran, että valtuuskunnan kokous pidettiin ja kyläkirjojen sarjaan saatiin uusi tulokas, Tikansaaren ja Kottilan kyläkirja. Suikkasen Seppo ja työryhmä laittoivat syntymäkylien muistelot kansiin ja Marjo taittoi kirjan ammattilaisen osaavalla otteella. Kiitos ja onnittelut vielä kerran! Seuraavaa kirjaa odotellaan taittoon. Kuka ensin ennättävi?

Keljan patsas taitaa nousta Suomen puolelle, kun venäläisviranomaiset ovat haudanneet pariinkin kertaan tekemämme anomukset byrokratiaansa. Kerran vielä yritetään eli kolmas kerta neuvotellen alkutalvesta. Sitten Pilviniemen Eeron johdolla pystytetään paljas nyky-Suomeen, todennäköisesti Sakkola-Museon yhteyteen. Eerolla on tekeillä pienoismalli puolikaskokoon. Sen pohjalta asiaa on hyvä esitellä ErP 6:n hallitukselle ja mukana oleville säätiöille sekä sijoituskunnan johdolle.

Vaan ensin rauhoitutaan joulun viettoon iloiten vunukoiden kirkkaista silmistä, joulupöydän antimista ja varsinkin Joulun Lapsen syntymäjuhlasta.

Rauhaisaa joulua ja menestyksekkästä uutta vuotta kaikille lehden lukijoille! Kiitos kaikille yhteistyökumppaneille kuluneesta vuodesta!

toivottelee

Hannu Viljonpoika Turkinen

Sakkola-Säätiön syyskokous hyväksyi vuoden 2009 hankkeet

Keljan muistopatsaan pystyttäminen yhteistyössä Erillinen Pataljoona 6:n perinneyhdistyksen kanssa on Sakkola-Säätiön ensi vuoden tärkeimpiä hankkeita. Patsas paljastetaan joko taistelupaikalle Venäjälle tai koti-Suomeen.

Sakkola-Säätiön valtuuskunnan syysvuosikokous pidettiin Lempäälässä 15. marraskuuta. Kokouksen alkajaisiksi vietettiin hiljainen hetki poisnuokuneiden muistolle.

Kokouksessa myös kiitettiin kahta säätiön hallinnon jäsentä Karjalan Liiton pronssisilla ansiomerkeillä; merkin saivat Antti Hynnä ja Eero Pilviniemi.

Hallinnon henkilövalinnat sujuivat

äänestyksittä. Valtuuskunnan puheenjohtajana jatkaa Hannu J. Paukku Loimaalta ja varapuheenjohtajana Esko Kallonen Lempäälästä. Valtuuskunnan, hallituksen ja tilintarkastajien kokoonpano säilyi sekin ennallaan.

Säätiön toimintasuunnitelman vuodelle 2009 esitti sihteeri Matti Naskali. Hän totesi, että toiminnantäyteisten vuosien jälkeen sama linja jatkuu. Sakkola-Museon toiminta jatkuu ja kokoelmat karttuvat, ja nettimuseossa eli internetsivuilla www.sakkola.fi käy päivittäin vierailijoita. Ystävyysskuntatoiminta suomalaisten ja venäläisten kuntien kesken on edelleen aktiivista, ja tapamisiakin ensi vuodelle ounasteltiin. Sa-

moin yhteistyö on tiivistynyt Suvannon seudun pitäjäyhteisöjen kesken: mukana ovat Sakkolan ohella Metsäpirtti, Pyhäjärvi, Rautu, Räisälä ja Vuoksela, ja nyt myös Käkisalme on aktivoitunut.

Kyläkirjoja on tähän mennessä on kustannettu kirjaa, ja uusia teoksia on tulossa. Säätiö kustantaa myös Sakkolan, Metsäpirtin ja Vuokselan pitäjälehti Suvannon Seutua. Sen tilaushinnaksi vuodelle 2009 päätettiin 25 euroa.

Seuraavia Sakkolan pitäjäjuhlia vietetään Pirkkalassa 26. heinäkuuta 2009. Juhlan järjestelyistä vastaa Pirkkalassa vaikuttava Sakkolan Kirkonkylän Nuorisoseura. - MRT

Tikansaaren ja Kottilan kyläkirja nyt yksissä kansissa

Kahden pienen sakkolalaiskylän muistelut on saatu koottua yksiin kansiin, kun Tikansaaren ja Kottilan kyläkirja julkistettiin 15.11.2008. Kummassakin kylässä oli vain kymmenkunta taloutta, mutta silti muistoja ja kertomuksia evakkoajoilta sekä uusille asuinsijoille asettumisesta kertyi kokoon lähes 200 sivun verran. Mukana on kymmenittäin valokuvia, karttoja ja piirroksia teosta elävöittä-mässä.

Nimestään huolimatta Tikansaari ei ole saari, vaan Kiviniemen kasarmin lähistöllä sijainnut maataloudesta elänyt kylä.

– Kasarmin läheisyys toi Tikansaa-relle monin tavoin elämää ja ihmisiä eri puolilta maata. Kasarmilaan meni maataloustuotteita, ja vastaavasti sieltä saivat kyläläiset erilaisia palveluita, summaa toimituskunnan veturi, Tikansaari Seuran puheenjohtaja Seppo Suikkanen Lempäälästä.

Muut Tikansaaren aineistoa koostaneet työryhmäläiset ovat Helvi Leinonen Tampereelta ja Seija Sulervo, o.s. Henttinen Orivedeltä. Kottilan aineistonkeruusta huolehti Ritva Kekkonen Tampereelta.

Kirjan toimitustyössä avusti ja kirjan taittoi toimittaja Marjo Ristilä-Toikka.

Kottilan kylä sijaitsi kauniilla paikalla Vuoksen rannalla vastapäätä Vuokselan pitäjään kuulunutta Noisniemen kärkeä – kylä jakaantuikin kahden kunnan, Sakkolan ja Vuokselan alueelle.

Ensimmäinen merkintä Koteista Sakkolassa on tuomikirjoista vuodelta 1660, ja todennäköisesti Kotteja on ollut paikalla jo hieman aiemminkin.

Niin Tikansaaren kuin Kottilan asiat kiinnostivat. Painotuoreet Tikansaari-Kottila -kirjat lähtivät luettavaksi eri puolille maata.

Maakirjat kertovat, että Tikka-nimisiä miehiä asui Kiviniemessä 1600-luvulla. Joku, tai jotkut heistä, ryhtyivät raivaamaan peltoa läheiselle alueelle, joka sai sitten nimekseen Tikansaari.

– Oli tietysti haaste tehdä kirja, kun lähes kaikki siellä asuneet vanhat ihmiset ovat kuolleet. He olisivat voineet asioista paremmin kertoa, mutta olemme silti halunneet koota tähän kirjaan saamaamme perinne- ja muistitietoa, totesi Suikkanen.

– Tikansaari Seura on edelleen kiinnostunut saamaan erilaista perinnetietoa talteen kotikyliltämme.

Suoma Yrtti, o.s. Leinonen Tikansaa-relta, vei Turkuun tuomisiksi viisi kirjaa. Seppo Suikkanen nimenkirjoitus-vuorossa.

Tikansaaren ja Kottilan kyläkirjan toimituskunta sai julkistamistilaisuudessa kiitokset ja kukkaset. Vas. Marjo Ristilä-Toikka, Seppo Suikkanen, Helvi Leinonen, Seija Sulervo ja Ritva Kekkonen. Kuva: Hannu Turkkinen.

Sota-ajan jouluja

Joulun sanomassa on eräs tärkeä asia: maassa rauha ja ihmisillä hyvä tahto. Kun muistelen sota-ajan jouluja, tuli mieleeni, että niistä puuttui hyvä tahto. Synnyin vuonna 1926, joten muistikuvani ulottuvat 1930-luvulle. Joulut olivat silloin leppoisia. Lap-suuskotini oli maalaistalo maalaiskylässä Sakkolan Vilakkalassa, jossa meillä oli omat, hyvät jouluperinteet. Vuosi 1939 muutti kuitenkin kaiken. Jo syksyn ankeus on vielä mielessä. Talvisodan alettua tuli pääpuolustuslinjaksi kotikylästäni vain kahden kilometrin päässä oleva Vuoksen Suvanto. Määräys kodin jättämisestä tuli jo sodan kolmantena päivänä, siis kolmisen viikkoa ennen joulua. Sanotaan, että joulu on kodin juhla. Kotia meillä ei silloin ollut. Kuitenkin kaikki, mikä liittyy ulkoisiin asioihin, on sittenkin toisarvoista. Ympäristö muuttuu ja kaikkalainen rekvisiitta muuttuu. Tärkeintä on pitää kirkkaana mielessä joulun ydinsanoma, se, miksi joulua vietämme. Niinpä oikea joulumieli tulee kaikissa ympäristöissä, jos vain itse niin haluamme.

Niin me sitten lähdimme pois sodan jaloista, koti jäi ja jäi kaikki se maallinen hyvä, mikä meillä silloin oli. Alavudelle vei tiemme. Siellä oli myös kovat pakkaset, mutta hyvin me tulimme toimeen. Niin tuli jouluaamu. Kortteeritalomme vanha isäntä oli kotona, mutta nuori isäntä oli rintamalla Summassa. Talossa jännitettiin, tuleeko suruviesti ja milloin. Niinpä kirkkoon lähtijöitä oli vain kaksi: vanhaisäntä Kustaa ja minä, 13-vuotias poika. Tunnelma kaikkiaan oli hyvin synkkä eikä sitä millään tavoin helpottanut se, että kaikki oli määrätty pimennettäväksi. Valoja ei ollut missään. Kirkkoon menimme hevosella ja pakkaneen oli kova. Vasta kun avasimme kirkon oven, näimme valoa. Ihmiset olivat kuitenkin jännittyneitä ja ahdistuneita itsensä, omaistensa ja isänmaan puolesta.

Jumalanpalveluksen jälkeen kyseltiin hevosten luona, kuinka meidän kyä. Loppuu 22 vuotta vanha itsenäisyys, tuleeko meistä orjakansa? Elämän tärkeimpiä asioita olivat silloinkin koti, uskonto ja isänmaa. En niin paljon siitä jumalanpalveluksesta muista, mutta vanhan, harmaantuneen kirkkoherran saarnan lopussa oli maininta siitä, että presidentti Kallio oli pyytännyt Suomen kansalaisia kääntymään silloin, hädän hetkellä, rukouksin Kansojen Kaitsijan puoleen.

Se joulu meni niissä olosuhteissa ihan hyvin. Mieleeni tulee vielä makuupaikani siellä. Se oli varsin kylmä, ja muistan, että kun tulin saunasta ja menin makuulle, niin tunnin kuluttua herätessäni oli kosteaksi jäänyt tukkani jääsä. Se kuitenkin vain karaisi.

Entä millainen oli joulu kotikylässäni Sakkolan Vilakkalassa, jonka olimme joutuneet jättämään? Se oli sotilaiden joulu. Lähellä on Taipaleenjoki, jota pitkin Vuoksen vedet virtaavat Laatokkaan. Taipaleenjoki on kuuluisia talvisodan taistelupaikka. Siellä Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan miehet taistelivat joulunakin kovat taistelut. Yksi komppanianpäälliköistä oli Yrjö Jylhä, joka on runossaan Pyhä yö muistellut ensimmäisen joulun tapahtumia Betlehemiä. Lieneekö runo saanut alkunsa joulun kovissa taisteluissa?

En ole itse ollut joulua rintamalla, mutta olen paljon jutellut siellä olleiden miesten kanssa. He ovat sanoneet, että siellä on pitänyt aistien olla tarkkoina, mutta sydän on aina ollut omaisten luona kotona ja joulun sanomassa.

Jouluyönä tuli, ei ihan meidän kylään, mutta kylän rajalle vihollisia jäätä pitkin noin 1100 metriä leveän Suvannon yli. Suomalaisten jääkairauksien mukaan jään ei vielä pitänyt kestää ihmistä, mutta kun oli kulunut kaksi kovaa pakkaspäivää, jää kestäikin kevyin varustein varustautuneen ihmisen. Tämän oli vihollinen ennättänyt todeta. Suomalaisilla oli kyllä kuulovartijat jään reunalta, mutta pimeys ja kosken suunnasta tulla sankka pakkassumua aiheuttivat sen, että vihollinen pääsi Suvannon yli. Vartiot oli kuulemma yllätetty ja näin tuhat neuvostosotilasta kaivautui Suvannon ”väärälle puolelle”. Viholliset

piti ehdottomasti saada tuhotuiksi tai ainakin vetäytymään toiselle puolelle. Käsky oli tullut ilmeisesti päämajasta saakka. Erillispataljoona 6 sai tämän torjuntatehtävän. Pataljoona oli koottu sen seudun ja lähikylien miehistä. Toinen yritys oli tuottanut tuloksen, mutta moni sankarivainaja kohtasi tiensä pään sinä jouluyönä omalla pellollansa tai omalla pihallansa. Tällainen oli siis monen suomalaismiehen jouluyö 1939.

Joulun 1940 vietimme Toijalassa, Sotkiällä. Asuimme sellaisessa talossa, jossa isäntäväen muodostivat perheettömät sisar ja veli. Tilaa oli paljon ja paikat muistan hyvin. Nelinurkkainen pirtti oli iso. Yhdessä nurkassa oli uuni ja keittiökalusteet. Muissa nurkissa asui kussakin yksi perhe, me yhtenä niistä. Mitään ongelmia ei ollut, sillä hyvä sopu antoi tilaa. Isäntäväki oli varannut polttopuita alun perin vain itseään varten. Se määrä ei tietenkään riittänyt niin suurelle joukolle kuin meitä silloin oli. Niin isäntä ystävällisesti kävi näytämässä meille muutaman sadan metrin päässä olevan tukinhakkuupaikan, jossa oli runsaasti eripaksuisia oksia vielä jäljellä. Ne olivat jo varsin kuivia. Ne me kortteerilaiset sitten kasasimme pinoille ennen lumen tuloa ja aina lauantaisin kannoimme niitä selkäviksaksilla taloon, ja hyvin paloivat kuivat kuusenoksat. Suomalainen luonto pitää väestään huolen, kunhan luontoa osaa käyttää hyväkseen.

Oli annettu sellainen käsky, että kun oli täyttänyt 15 vuotta, tuli työvelvolliseksi. Koska elintarvikepula oli suuri ja koska venäläiset olivat kylväneet viljaa ja istuttaneet perunaa kotikyläni Vilakkalan maille, piti sato saada korjatuksi ennen talven tuloa. Jatkosota oli nimittäin alkanut ja Karjalan kannas oli vallattu takaisin. Niinpä minäkin sain käskyn mennä Vilakkalaan satoa korjaamaan. Tehtävä suoritettiin. Surullista oli havaita, kuin noin 110 taloa käsittänyt kylä oli lähes tuhottu. Montakaan taloa ei ehyenä ollut. Joulu 1941 siellä kuitenkin vietettiin.

Keväällä 1942 alkoi uuden saunatuvan rakentaminen. Siihen tuli hohtavat hirsiseinät. Joulu 1942 oli erinomainen. Myös joulu 1943 vietettiin rakkaassa

kotikylässä. Näin aikoina Leningrad oli saksalaisten piirittämä, ja kirkkaina talviöinä, kun kaupunkia pommitettiin, näkyivät hyvin meille asti leningradi- laisten taivaalle suunnatut valoheitin- kiilat ja ilmatorjuntatykkien ammusten räjähtelyt. Tunnelma oli kuin ilotulituk- sessa uudenvuodenyönä. Voidaan kui- tenkin varmasti sanoa, että ne eivät ol-leet ilotulituksia, vaan kärsimystulia. Myös parina jouluna näitä näimme.

Mutta sitten piti karjalaiset kotimai- semat taas jättää, ja minulla oli edessä lähtö rintamalle. Joulun 1944 vietimme Orivedellä, josta isäni sai eräältä ystä- välliseltä perheeltä sellaisen muonamie- hen asunnon. Se oli ollut jo perunava- rastonakin, mutta kun sitä oli hieman kunnostettu, vietimme joulun siellä ja se joulu oli paljon parempi kuin joulu jossakin juoksuhaudassa.

Sitten ostettiin Mansikkala ja taas ra- kennettiin. Oman katon alle piti päästä! Taas rakennettiin myös saunatupa ja nyt

siitä on tullut poikani rantasauna. Hän on sanonut, että sitä ei hajoteta, koska siihen liittyy niin paljon historiaa. Ra- kennustöissä siis aherrettiin ja niin sit- ten erään joulun alla saatiin asuinraken- nus siihen kuntoon, että keittiö ja yksi huone tulivat valmiiksi. Äkkiä piti saa- da saunatupakin saunomiskuntoon. Jouluviikolla purettiin sisäkalut pois, jotta sinne saatiin kiuas ja pata paikoil- leen. Emme kuitenkaan ehtineet saada lauteita tehdyiksi, eikä ollut tarpeita- kaan, mistä tehdä. Niin me menimme isän kanssa joulusaunaan, viiden vuo- den jälkeen omaan saunaan! Yksi lank- ku oli istuimena ja toinen lankku jalko- jen alla. Palasimme onnellisena saunas- ta uuteen kotiin, eikä sodan pauhuja ollut lähimaillakaan.

Hyvät ystävät olivat kutsuneet, tai yllyttäneet minut liittymään Oriveden kirkkokuoroon. Kanttori Peltonen oli antanut käskyn, että jouluaamuna pi- tää kuorolaisten olla kirkossa viittä vail- le kuusi. Ei sieltä viiden kilometrin pääs-

tä siihen aikaan mitään aurattua tietä ollut. Heräsin ennen kello viittä ja tote- sin, että oli tullut parikymmentä senttiä lunta. Niin lähdin kahlaamaan Oriveden kirkolle. Perillä olin viittä vaille kuusi. Matkalla muistui mieleeni se Alavuden pimeys. Nyt loistivat taloista valot ja myös kirkko oli valaistu. Elämäkin oli valjennut ja sotavuosien koettelemuk- set olivat kirkastaneet myös joulun sa- nomaa: ei se ulkonainen rekvisiitta, vaan todellinen joulun sanoma!

Kun ensimmäinen neuvostoliittolai- nen astronautti oli avaruudessa, hän lähetti suuren ilosanoman puoluejoh- taja Nikita Hrutseville: – Toverit, en näe täällä enkeleitä!

Toivottavasti meidän ajatuksissamme näkyy enkeleitä. Taas kaikki kauniit muistot mun tulee mielehen. Hyvää jou- lua kaikille itsenäisessä isänmaassam- me!

Teuvo Viskari

Ilmoitus joulukuussa 1943 Karjalan Sanomat-lehdessä

Karjalaan takaisin palanneelle väestölle jouluna 1943

Pääosa takaisin palannutta Karja- lan kansaa viettää nyt toista joulua rakkaalla synnyinseudullaan raskaan siirtolaisajan jälkeen. Päättävä vuosi on ollut ahkeran työn ja määrätietoi- sen jälleenrakentamisen aikaa. Sodan ja vainolaisen aiheuttamat tuhon jäl- jet ovat jatkuvasti vähentyneet, uu- sia koteja on kohonnut entisten rau- nioille, karjaa on saatu hankituksi ja omat pelot ovat antaneet satonsa.

Vaikka sota yhä jatkuukin, on Kar- jalan kansalla täysi syy suunnata luottavaisin mielin katseensa tule- vaisuuteen. Veriuhrein lunastettu ja sitkeästi ahertaen jälleenrakennettu Karjala nousee hitaasti mutta var- masti. Armeijamme on voimakkaampi kuin koskaan, sillä se on edulliset ja hyvin varustetut asemat, se pystyy takaamaan Suomen ja Karjalan elä- män kaikissa olosuhteissa. Kaikki-

valtias Jumala on ihmeellisen johda- tuksensa kautta osoittanut, ettei Hän ole meitä hyljännyt. Hänen turvaten voi Karjalan kansa jatkaa siunausri- kasta työtään Karjalan kaikkinaisek- si jälleenrakentamiseksi.

Suokoon joulun suuri sanoma rau- han kaikkien karjalaisten mieliin. Niit- tenkin, joitten läheisin omainen on yhä keskellä sodan ja taistelujen vaa- roja. Lohduttakoon tuo sanoma kaik- kia niitä, jotka surevat isänmaan puo- lesta kaatuneita rakkaitaan, ja anta- koon se meille jälkeenjääneille voimia täyttää omat velvollisuutemme vii- meiseen piirtoon saakka.

Toivotan kaikille Karjalaan palan- neille rauhasaa joulujuhlaa ja siuna- usta alkavan vuoden toimiin.

Sotilashallintokomentaja
Eversti Eino R. Koskimies

Isän kello

Vaiti seisoo mies
kuopan reunalla Karjalan,
paikassa jossa isän elo sai määränpään.
Niin paljon on tunnetta hetkessä tässä,
mies paikoilleen pitkäksi aikaa jää.

Auki revitty kuoppa,
sydän tuskaa tuntee,
vain Karjalan metsä sen nähdä saa.
Varjele Luoja ja voimia anna,
kanssani tämä hetkinen jaa.

Käsi taskussa nyrkkiin pusertuu,
miehen nyrkissä kello isän,
Ei kellossa aikaa, ei hetkessä tässä,
tunnearvoa kello sai suuren lisän.

Täältä siis lähetti isä kellon kotiin:
”Se pojalle antakaa,
on tunne, jään iäksi näihin sotiin,
muistoa varoen kantakaa.”

Tarttuu kelloon mies,
siihen kääntää ajan.
Vielä tämän kanssa kukaties,
voi lapsenlapsikin ylittää rajan.

Terttu Ravi

Asevelitalo-kodin muisto ei katoa

Kotimme Sakkolan Riiskassa oli tuhoutunut talvisodassa pientä saunarakennusta lukuunottamatta. Isäni Viljo Martti Lamppu oli taistellut talvisodan aikana viestimiehenä, ensin Raudussa sitten Suvannon yläpuolella Kiviniemestä Taipaleeseen olevalla alueella. Siis kotiamme vastapäätä olevalla rannalla, jossa myös Riiskan metsät sijaitsivat. Sodasta hän palasi haavoittumattomana.

Uutta elämää alettiin opetella välirauhan aikana Viialassa. Isä pääsi Viialan Viilatehtaalte töihin, kunnes Viialan omat miehet palasivat sodasta ja saivat takaisin entiset työpaikkansa ja niin hän jäi työttömäksi. Isäni oli nuorena miehenä ollut muurarin opissa Karpasen Filemonin porukassa. Kiviniemessä hän oli jo omatoimisesti muurannut pari navettaa sekä mm. Riiskan Nuorisoseurantalon uunit. Isäni päätteli, että kyllä muurarille nyt työtä löytyy kun uusia koteja aletaan rakentaa ns. tynkä Suomeen. Niinpä hän oli juuri ehtinyt hankkia muurarin työkalut, mutta tulikin lähtö kannakselle linnoitushommiin. Uusi rähinä alkoi ja hän lähti muiden mukana, ei suur-Suomea rakentamaan vaan palauttaakseen isiemme maat.

Vaan toisin kävi. Isä kaatui lentopommituksessa riiskalaisen Yrjö Lautarin kanssa Vitelessä 25.7.1941. Heidät haudattiin ensin Salmiin ja siirrettiin myöhemmin talvella vierekkäin Sakkolan sankarihautausmaalle. Siellä heidät siunattiin kolmenkymmenen muun kaatuneen kanssa 15 päivänä helmikuuta 1942. Kutakin vainajaakin kohden siunaustilaisuuteen sai matkustaa 5 henkilöä. Meiltä siellä oli Äiti, Mummo, Äijä ja Pekkasen Nikolai-enon Anni.

Vuoden 1941 loppupuolella alkoi vähitellen karjalaisten paluu kotikonnuille. Äijäni Lampun Alekka ja hänen Antti veljensä lähtivät työvelvollisina Riiskaan. Antti setä korjasi meidän tuhoutumatta jääneen 3,5 x 6 m saunarakennuksen asuinkelpoiseksi muuraamalla saunapadan tilalle ”liitan”. Vielä lavit-

sat makuutiloiksi ja niin keväällä 1942 hän toi vaimonsa ja kolme lastaan Riiskaan asumaan.

Sotilaat ja äijä rakensivat syyskesällä -42 meille asevelitalon vanhan tuvan perustuksille. Se oli kooltaan 6x8m ja seinän korkeutta 3 m.

Asevelitalojen seinähirret sahattiin ja koottiin muutaman kilometrin päässä Riiskasta Rautuun menevän tien varressa. Paikasta käytettiin nimitystä ”savotta”. Kun kehikko oli valmis hirret numeroitiin, kehikko purettiin ja koottiin uudelleen varsinaiselle rakennuspaikalle. Vasta siinä yhteydessä jätettiin ikkuna- ja oviaukot. Kattotuolit lähtivät välittömästi ylähirsistä kohti harjaa, joka oli noin 4,5 metrin korkeudella kivijalasta. Vinttitilaa ei siis ollut. Katto päleistä. Mistähän silloin saatiin hankittua ovet ja ikkunat? Helpoaa ei silloin ollut rakennusraudan eikä rautanaukojenkaan saanti.

Rakennuksessa oli tupa ja kaksi pientä kamaria sekä n.s. kylmä porstuva, jossa oli ”sulana” ja vaatekomero. Kamarissa uunit sekä tuvassa ”liitta” ja leipäuuni. Uunit oli muurattu vanhoilta perustuksilta löytyneistä uunien jäännöksistä, vain ulkokuori ja arina oli uudesta tiilestä. Ei ollut vesijohtoa eikä viemäriä, sähköstä puhumattakaan. Enkä muista, että maalia olisi käytetty missään paikassa.

Jouluksi -42 taloon pääsivät vanhasta saunasta muuttamaan Antti-setä perheineen sekä Alekka-äijä. Äiti ei halunnut meidän lasten kanssa vielä talvea vasten kotiin lähteä, sillä hänellä oli muistissa talvisodan evakkomatka. Silloin tulimme kymmenen päivää hevosreessä Riiskasta Parikkalaan asti.

Oli ihanaa päästä omaan kotiin!

Vasta keväällä 1943 muutimme Viialasta Riiskaan, meille rakennettuun asevelitaloon. Oli meillä siellä vilskettä! Kaikkiaan 16 henkeä: äitini Anna ja lapset Martti, Maire, Aarno ja Viljo, Sylvi-täti

ja Viljami lastensa Elvin ja Veikon kanssa, äijämme Alekka ja mummomme Hilda sekä äijän Antti-veli, vaimonsa Hilda ja lapset Katri, Aune ja Pertti.

Antti-setä rakensi uuden talonsa Suurenkivenniittyyn ja pääsivät muuttamaan sinne vähän ennen juhannusta. Sylvi ja Viljami rakensivat kotinsa metsän reunaan, hieman etäämmälle entisen Tatin rakennuksista. Sekin taisi olla asevelitalo? He pääsivät muuttamaan syksyllä -43.

Olimme lopulta oman perheen keskuudessa johon luonnollisesti kuulivat isän vanhemmat Alekka ja Hilda.

He nukkuivat isoveljeni Martin kanssa toisessa ja äitini pikkuveljeni Viljon kanssa toisessa kamarissa. Minä ja veljeni Aarno saimme käyttööme tuvan leveän päästävedettävän sängyn. Mikä ihana uuden hirren tuoksu ja lapsuuden aurinkoinen kesä omassa kodissa! Vain isä puuttui.

4.11.1943 oli Sakkolan Kasarmilassa asevelitalojen käyttöön vihkimis- ja luovutusjuhla. Siellä mm. jaettiin kahdeksallekymmenelle asevelitalon saajalle lahjakirjat, joissa sanotaan mm. ”Seis koon asevelitalonne vankkana perustuksillaan, pysyvänä merkinä jälkipolville siitä asevelihengestä, joka innosti Suomen miehet talkoilla rakentamaan uusia koteja sodan hävittämille raunioille.”

Kiitos asevelijille saamastamme suuriarvoisesta lahjasta!

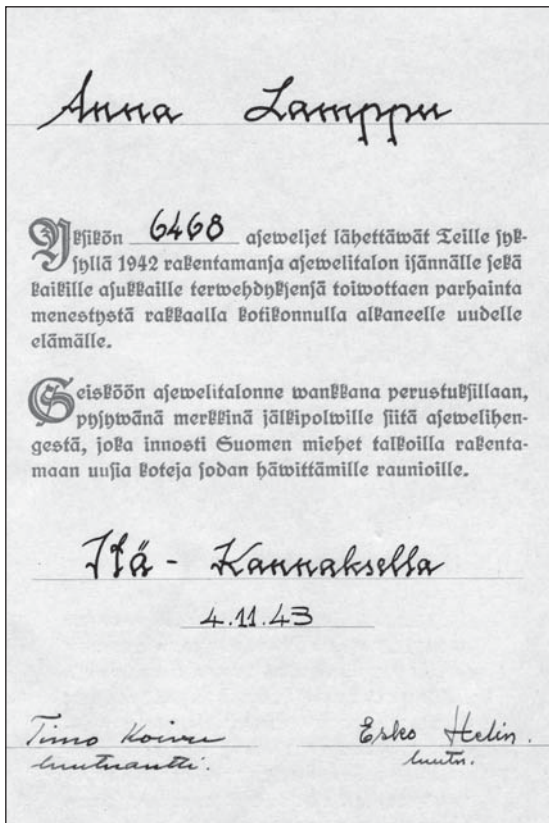
Koitti kevät 1944. Ulkoa kuuluviin sodan kumuihin en vieläkään ollut totunut. Oli neuvottu miten missäkin tilanteessa on toimittava. Muistan kun ikkunasta näimme Suvannon takaa tulevan noin 50 pommikoneen laivueen, pelkäsimme todella kovasti. Sillä kertaa meidän turvanamme oli Taivaan Isä ja asevelikodin leivinuunin tausta.

Kesäkuun 13 päivänä nousimme Kopperoisen mäeltä linja-autoon joka toi meidät Taipaleen sillan ja Sakkolan

kirkon Sankarihautausmaan kautta Sakolan asemalle. Siellä korsuissa odotelimme kolmatta päivää päästäksemme junaan. Muutamaa päivää ennen juhannusta tulimme Saarijärvelle.

Kun kesällä 2008 seisoin synnyinkotini sijoilla, ei ollut perustuksista jäljellä kiven kiveä. Katsoessani ympärilleni ei näkynyt Riiskanjoen Notkon puoleisella alueella taloja tai muitakaan rakennuksia. Naapurin rakentama suurnavetakin oli lähes maan tasalla, tilalle oli noussut korkea teräksinen mastotorni. Meidän kujaset lähtivät Nuorisoseurantaloon kohdalta alas Notkoon. Sen paikan tunnisti kujasten ojanvarteen kasvaneesta pehkorivistä, joka ylettyi aina Lämssän kohdalle asti. Jotain oli sentään jäänyt, ei pehot, vaan oja! Toivoa tulevasta herätti se, että maanmittaustoiminta näytti olevan parhailaan käynnissä. Toinen miehistä seisoj keppiä pidellen Kososen pajan tietämissä, toinen tuli koneineen Notkon puolelle meidän pellon kulmaan!

Maire Saarinen

Asevelitalon luovutuslahjakirja.

Meille rakennetusta asevelitalosta ei ole olemassa valokuvaa, mutta oheinen Rautulaisen Antti Määttäsen asevelitalo – maisemassa töröttävine savupiippuineen – muistuttaa kotiamme.

Anna Lamppu ja lapset vasemmalta Martti, Viljo, Aarno ja Maire. Kuva otettu Viialassa isän kaatumishetkellä 25.7.1941.

Sotamuseo on Sakkolan ensimmäinen museo

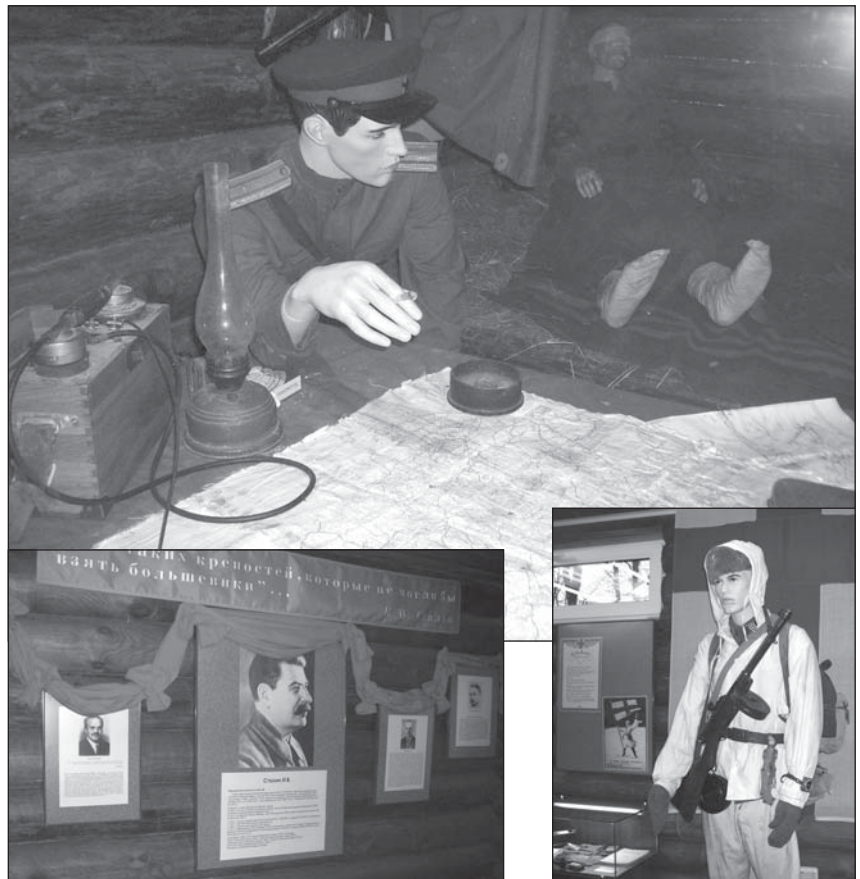
Asia oli niin, että sain Karelia -seurasta Pietarista kutsun käydä 30. marraskuuta kannaksella katsomassa museota ja samalla osallistua Talvisota-jokavuotiseen taistelunäytökseen. Museo sijaitsee Sudenhännällä alarannan terassilla kauniissa mäntymetsässä Suvannon etelärannalla. Se on yksityinen museo ja sen oikea nimi – Keksholmin (Käkisalmen) suunnalla v.1939-44. Siis se on sotamuseo. Koko Sudenhäntä, tai muutaman kilometrin pitkä Suvannon rantaa kuuluu nykyään Datsa-klubi -nimiseen hotelli- ja huvila-alueeseen. Emme puhuu campingialueesta, vaan todella komeasta ja kalliista paikasta. Sieltä löytyy majoituskerrostalo, komeita hirsitaloja keskella metsää, ja jopa tsasouna, joka omistettu jumalan äidin ikonille.

Suomalaisissa ja venäläisissä korsuissa.

Itse sotamuseo sijaitsee aivan järven rannalla. Sitä ympäröi kunnostettua ampuma- ja juoksuhautaa, useita korsuja, tykkiasemaa, kivi- ja pikilankaesteitä. Kahdessa korsussa on näyttelyä. Toisessa niistä sijaitsee Suvannon talvisota-aikainen pienoismalli. ”Koko järvi” mahtuu ison korsun huoneeseen. Pohjoisrantaa pitkin esitetty kaikki puolustuslinjan punkkerit – linnakkeet, pienillä valaisimilla loistaa ampumasektorit. Kiviniemestä Laatokkaan päin: Ki, Sa, Ke, Tai ja kaksi vielä Taipaleenjoen rannalla. Samassa korsussa löytyy toinen isompikokoinen Taipaleenjoen pienoismalli puna-armeijan ylitysyriksen aikana sekä Metsäpirtin rantaa. Taustalla taisteluhetki käynnissä. Toinen korsu esittää suojakorsua ja kertoo miten sujui tavallinen elämä suomalaisessa sekä venäläisessä hirsikorsussa. Monta ”Tikkakosken” mannekiinia aitouniformuissa tulevat avuksi.

Museolla on myös erillinen hirsitupa -näyttely. Noin 20 mannekiinia venäläisissä ja suomalaisissa aidoissa sotilaspuvuissa esittävät talvi- ja jatkosodan aikaiset erikoisuudet, kaikki olkaimet ja

kaulusmerkkien, paljon aseita, karttoja ja sodanaikaisia plakaatteja. Ylhäällä on pitkä sarja mustavalkoisia valokuvia. Keskellä tupaa on molemmat rajapylväät. Vaakunatauluja on myös originaaleina. Jokaisella pylväällä on sama numero, joka tarkoittaa entisen rajan lohkon Raudussa suoralla linjalla museosta etelään päin.

Päätoimittajana tässä museossa on Karelia- ja Severni rubezin -seuran jäsen, 43-vuotias Vladimir Tsekunov, joka on harrastanut koko elämänsä ajan sotahistoriaa. Hänen mukaansa uusille huvila-alueen omistajille tuli mieleen järjestää sotamuseo, koska heidän päällikkö oli kiinnostunut kannaksen historiasta ja rannalla vielä olivat säilyneet talvisodanaikaiset venäläiset ampumahaudoit.

Työt alkoivat kaksi vuotta sitten ampumahautojen kunnostamisesta, mutta valtaosaa töistä oli suoritettu, kun kutsuttiin Vladimir Tsekunovin ja Severni Rubezin seuran muita jäseniä mukaan. Valtaosa töitä on tehty tämän vuoden kuluessa. Pienoismaalleja on valmistanut kuuluisa pietarilainen makkitehtijä. Kaikki aitoja suomalaisia vehkeitä on ostettu Suomesta.

Tsekunovin mukaan tämä museo on ainoa Venäjällä neuvostoliittolais-suomalaisista sodista kertova näyttely. Pääteemana on Itäkannaksen taistelupahtumat v. 1939-40 sekä 1940-44. Kaikki esineet ovat aitoja kappaleita. Myös aika tärkeää on se, että museossa ei ole mitään poliitikkaa, vaan pelkästään sodan totuus.

Tänä syksynä on jatkuva näyttely avattu yleisölle, mutta museon suunnitelmat eivät pysähdy tässä vaiheessa, vaan kehitysprojekteja tulee lisää. Suunnitelmassa on sotilasvaunujen ja tykkien hakeminen, pikilankaesteiden lisääminen jne. Suomesta puolustusvoimien varaministeri jo kävi Sudenhännässä ja oli oikein hyvää mieltä näyttelystä.

Museon omistajilla ei ole tarkoitusta saada mahdollisimman paljon vieraita. Kalliin hotellialueen asiakkaat saavat mahdollisuuden käydä siellä milloin vain ja ilmaiseksi. Kaikille muille ryh-

Vladimir Tsekunov esittelee museota vieraille.

mätilauksien mukaan ja kohtuullisella hinnalla järjestetään opastettu käynti. Museossa keskiviikko ja torstai ovat vapaat päivät.

Ei minulla ollut mitään tarkoitusta tehdä tästä artikkelista mainosta, mutta minulle museo oli yllätys. Ja se on to-

della ensimmäinen museo Sakkolan entisessä pitäjässä!

Datsa-klubilla on omat nettisivut – www.dacha-ozero.ru

Dimitrii Shitov
Kerava

Dimitrii Shitov
poseeraa museolla rajapylväiden välissä.

Vanhat Sakkolan suvut kiinnostivat Martti Ahtisaarta

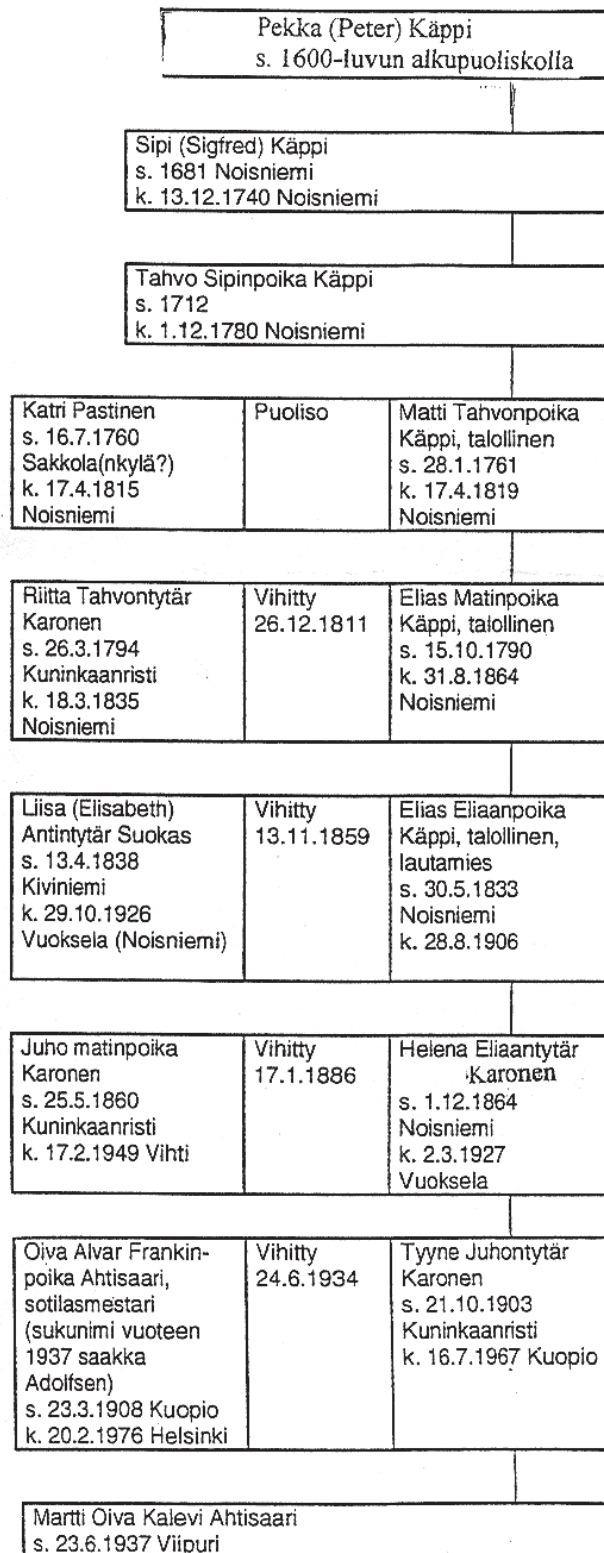
Suvannon Seudun marraskuun numerossa 7/2008 oli mielenkiintoinen artikkeli nobelisti, presidentti Martti Ahtisaaresta. Erityisesti minua kiinnosti ja viehätti Vuoksen muistot ja siinä Ahtisaaren toteamus ”että näin varttuneena sitä ihminen kaipaa juurilleen”. Myös tuli esille kauniilla tavalla karjalaisuuteen kuuluva sukulaisuuden ja sukurakkauden merkitys.

Kun olen oman sukuni juuria tutkinut ja selvitetty, on tullut esille Martti Ahtisaaren äidin Tyyne Karosen Kämpin sukuun liittyvät yhteydet. Vuonna 2006 julkaisemassani Kämpin sukukertomuksessa (Sukukertomus Kämpi, Viisisataa vuotta Vuoksen varsilla kauan Kiviniemessä. Jyväskylän yliopistopaino 2006, 4. painos, 257 s.) olen useilla sivuilla käsitellyt Martti Ahtisaaren äidin sukulaisuussuhteita Kämpin ja Karosten sukuihin.

Oheinen kuvio 2 kirjassani osoittaa Martti Ahtisaaren sukulaisuuksia Kämpin sukuun. Sukututkija Kirsti Pesonen on selvittänyt 1600-luvun alkupuoliskolla syntyneen Pekka (Peter) Kämpin ja hänen toisen poikansa Sipi (Siegfried) Pekanpoika Kämpin jälkipolvet Martti Ahtisaaren (s. 20.6.1937 Viipuri). Olen lähteenä käyttänyt mm. Pesosen laatimia sukutauluja 145-153 (Pesonen Kirsti, Sukututkimus Pekka (Peter) Kämpin (1600-luvulta) jälkeläiset, 54 sivua, 154 sukutaulua).

Tässä kirjoituksessani Sakkolalla tarkoitan vanhaa Suur-Sakkolaa, johon kuuluivat vielä Vuoksela (virallisesti omaksi pitäjäkseen 1914) ja Metsäpirtti (itsenäistyi 1903). Vuoksella eritoten Noisniemen, Kuninkaanristin ja Räihärannan kylät ovat merkittävät. Taloudellisesti nämä Sakkolan kylät olivat vauraita, sillä olivathan ne ”kruunuvallan” alaisia kyliä, jotka kuuluivat aikoinaan Valamon luostarille. Luostarin jouduttua luopumaan maaomaisuuksis-

Kuvio 2. Pekka (Peter) Kämpin jälkipolvia

taan tuli näiden kylien taloista valtion verotiloja, ”kruununvallan” tiloja, kun taas idempänä Sakkolassa ja Petäjärvelä oli tiin ”hovin vallan” alaisia.

Kaikkien varhaisimpien Käppien esipolvien asuinpaikkana lieene ollut Noisniemi (Sobolino), joka on ollut Pähkinäsaaren rauhan (1323) eräänä rajamerkinä. Tätä kahdeksan kilometriä Vuokseen työntyvää niemeä oli Vuoksen virran vesimassojen kiertäminen ennen Kiviniemen kosken syntyä. Olen sukukirjassani olettanut, että Noisniemi olisi voinut olla Käpin suvun alkuperäinen ”mäki”, paikkaseutu, josta Käppien esipolvet siirtyivät Vuoksen yli pohjoisemmaksi Räihärantaan, osa erkani luoteeseen Kuninkaanristiin, osa koilliseen Kiviniemeen.

Sukututkimuksen ymmärtämistä ja selkokielelle kääntämistä vaikeuttavat ja hämmentävät monenlaiset perinteisiin liittyvät asiat. Saman etunimen toistuminen monien sukupolvien saatossa on tavanomaista. Käyttämällä esivanhempien nimiä uskottiin ja toivottiin erityistä menestystä, onnea ja siunausta uudelle sukuun tulleelle. Isän (ja esisien) nimen antamisella pojalle haluttiin myös varmistaa hallinnassa olleen maan säilyminen suvussa. Esimerkiksi omassa sukutaulussani on Elias Elianpoika Käppi (s. 1862 Noisniemessä). Sama nimi, mutta eri sukupolvea löytyy myös Tyyne Karosen äidinäidin Helena Käpin isällä, lautamies Elias Elianpoika Kämpiltä (s. 1833 Sakkolan Noisniemessä).

Hyvin todennäköistä on, että v. 1862 syntynyt Elias Eliaksenpojan isä oli v. 1833 syntynyt lautamies Elias Elianpoika, jonka isä oli taas Elias Matinpoika Käppi (s. 1790). Viimeksi mainitun isä oli v. 1761 syntynyt Matti Tahvonpoika Käppi. Nämä kaikki edellä mainitut Käpit olivat Kuninkaanristin, Noisniemen ja Räihärannan kylistä (Vuokselan Käpit).

Kirjoittaessani sukukertomustani kävi ilmi, että Karosten ja Käppien suvut olivat monin tavoin läheisiä ja vuorovaikutteisia. Karosia ja heidän kanssaan avioituneita sakkolalaisia talollissukuja asui kantapaikan Kuninkaanristin li-

säksi etenkin Noisniemessä ja Kiviniemessä. Sukuni esipolvet olivat Sakkolasta ja pääasiassa Karosia ja Kämppejä. Esimerkkinä mainitsen, että kahdessa sukuani koskevassa sukuselvityksessä, joissa käsitellään yhteensä n. 270 perhettä ja yli 1400 sukunimeä, oli Kämppejä ja Karosia noin kolmasosa. Jortikka, Nuora, Kuisma, Karppanen olivat esillä seuraavaksi eniten.

Varhaisempina vuosisatoina, mm. 1600-luvun käräjillä, Karoset esiintyivät tavallisimmin kaskenkaatoon liittyvien riitajuttujen yhteydessä. Vastapuolena oli suurmaanomistaja. Kämppejä on riittänyt 1500-luvun loppupuolella Ruotsin vallan alaiselle Karjalan puolelle.

Suomen sukunimikirjan mukaan Viipurin linnassa on oleskellut 1550 Klas Käppi. Nimi saattaa juontua lisänimestä, jossa oli ”kämpälä” merkitsevä sana käppi > käppä > käpy. Karjalassa käppä merkitsee linnunjalkaa. Edellä mainitun sukunimikirjan mukaan Kajaanissa oli 1649 mainittu Pier Käppi -niminen henkilö. Lieneekö ollut isosetä sille Matille, joka sukukertomuksessani on mainittu nimellä Matti Matinpoika Käppi (s. 1692 Kiviniemi).

Pekka Tahvananpoika Käppi
kouluneuvos, Jyväskylä
syntynyt Sakkolan Kiviniemen
Saviojan kylässä 1932

Karjalaista ruokaperinnettä: Rönttöset

Halikossa kokoontuu kerran kuukaudessa ”Sakkolan tytöt”, tällöin tutkitaan ja keskustellaan vanhoista Sakkolaan liittyvistä asioista, tavoista, tapahtumista ja ruokakulttuurista. Marraskuun 11. päivänä pidetyssä tapaamisessa Annikki Hammond kertoi karjalaisesta perinneruusta, rönttösetä. Kaikille nimi oli tuttu, mutta teko-ohje unohtunut. Aune Kinnunen muisteli, että Sakkolassa paistettiin rönttösiä hapanteivän paistamisen yhteydessä. Rönttösiä muistellessa herähti vesi kielelle ja niinpä päätin lähettää teko-ohjeen tästä terveellisestä ja vähäkalorisesta leivonnaisesta.

Kuori:

2 dl kylmää vettä
2,5 dl ruisjauhoja
1 dl vehnä jauhoja
50 g voita tai margariinia
suolaa

Täyte:

0,5 kg kuorittuja perunoita
100 g ruisjauhoja
4 dl puolukkasurvosta
n. 150 g sokeria
suolaa

Keitä perunat kypsiksi, kaada keitinvesi pois ja survo perunat. Jäähdytä seos kädenlämpöiseksi. Sekoita ruisjauhot survokseen. Anna seistä lämpimässä paikassa 1-2 tuntia. Sekoita välillä. Pidä kansi kiinni kattilassa. Seuraa, että seos alkaa löystyä, lisää sokeria maun mukaan, osan voit korvata makeutusaineellakin. Lisää myös puolukkasurvos ja suola.

Vaivaa kuoritaikina sitkeäksi. Tee taikinasta pötkö, jonka saat 9 osaan, taputtele ne kakkaroiksi. Kauli kakkarat ohuiksi pyöreiksi kuoriksi. Levitä täytettä ja jätä 2 cm kuoren reunoilta tyhjäksi. Käännä reuna ja rypytä. Siirrä rönttöset uunipellille ja paista 250-300 asteessa. Lado kypsät rönttöset ja peitä leivinpaperilla ja liinalla.

Nyt rönttösiä paistamaan ja juhlistamaan tarjoilupöytä jo unohduksiin jääneellä leivonnaisella. Kokeilemisen iloa!

Raili Leino (Kopperoinen)

Halikko, Sakkolan Haparainen
Tietolähde: Annikki Hammond,
Kreetta Hämäläinen

Kuoppia ja ”rottia” Karjalan teillä

Aamu syyskuun näytti valoisaa päivää, mielet reippaat, ei huolen häivää. Ahosen bussiin kipus iloiset joukot, tarkoitus tutkia Taipaleen loukot. Vuolaana virtasi Kiviniemen Vuoksi, monet sitä katsomaan juoksi. Keljaan asti oli tietkin ”hyvät”, sitten alkoivat kuopat syvät. Täydeltä tien oli kuoppia, ”rottia”, matkalla mukana myös pikkulottia. Monttuja kierrellen varovasti, Terenttilään pääsi tää bussilasti. Jarmo alkoi ruokaa laittaa, se on varma, se kaikille maittaa. Paadelle seppelle laskettiin, sankarivainajia muistettiin. Ukkosen Aulis kertoi muistoja, kaihoten mietimme vanhoja puistoja. Laurilan Eeronkin mukaan saimme, yhdessä vanhoja paikkoja haimme. Miehet nää yhdessä aikaan paljon saivat, kirjoja tehneet, nähneet suuret vaivat. Kirjoissa, kansissa Taipaleen tarut, jälkipolville myös muistot karut. Haavisto-korsulle kokoonnuimme, paikan historian siellä luimme. Auki oli kaivettu tämäkin ”hauta”, kuopan reunalla saranarauta. Paljaana paistoivat seinähirret, korsussa muinoin soi hartaat virret. 1.3.40 lyhistyi suoja, huusivat miehet, varjele Luoja. Vaikka ei uhrin enää siellä, kirveli näky, en sitä kiellä. Tuntui kuin auki ois revitty hauta, missä sotilaat rukoili, Mestari auta. (viittaus Jylhän runoon ”Viimeinen virsi”)

Jatkoimme matkaa joen rantaan, ei paikkaa astua rannan santaan. Täyteen on rannat ”datsaa” ja aittaa, ihmeissään ajoimme tietä kaitaa.

Taipaleenristillä myöskin käimme, tukikohta 4:n siellä näimme. Juurelle ristin on tavaraa tuotu, kaatopaikkako siitä luotu? Sementtiputkea, vuohenjuurta, ei viejillä ajatusta suurta. Uusiksi korjataan laatta ristin, muokatun tekstin muistiini pistin. Auton nokka majapaikkaa päin, päivä niin päättyi yllättäin.

Ozero-hotelli hienolta näytti, kaikkien odotukset täytti. Aamulla söimme makkaraa, velliä, runsaasti saimme vatsaamme helliä. Tsasounassa hiljentymishetki, siitä alkoi museoretki. Suvannon rantaan hautaa on kaivettu, estekiviä metsään laitettu. Korsukin kaivettu alle maan, sitä siis joukolla katsomaan. Pienoismallit ja sotaesineet, hyvin on laitettu, minkäs teet. Uusi päivä ja haasteet uudet, kun tie ei kiehdo, uudet mahdollisuudet. Pikkuveneellä Suvannon yli, tynesti heli aamu-usvan syli. Tunnetta tuota en muistoista heitä, oi, Suvanto veriset muistot peitä. Läämäen kohdalle rantauduimme, siitä ”viidakkoon” jalkauduimme. Horsmaa, nokkosta, vaapukkapuskaa, eteneminen yhtä tuskaa. Polun teossa auttoi ”ryhmysauva”, rannalla haukkui Venäjän ”hauva”. Päässä ol yhtenää hirvitäi, muistoksi paukamia jäi. Ukkolan talon raunioilla herkän hetken koimme, Aulikselle kiitokset mukanaolosta soimme. Lapsuudenmaisemat nousivat pintaan, niistä luovuttava oli kalliiseen hintaan. Kirvesmäen metsä kohteemme peitti, ihanko kartalta pois heitti.

Kun pieleen menee, ympyrää kiertää, alkoi jo varvastakin hierontaa. Siis periksi anna ja kotiin päin, minä pettymystilaan kuitenkin jäin. Kun rantaan päästiin, hyppäsin uimaan, toi lohtua mielialaan tuimaan.

”Korkeimman käres” on kaikki, myönnän, taka-alalle mieliharmini työnän. Raajussa pöydällä ruokaa, juomaa, voi ”veljet jo vesitilkka tuokaa”. Hyvä ruoka ja parempi mieli, voimat palasi, kostui kieli. Elämysmatkalle lähdeittiin, ja siihen todella päädyttiin. Mutkaa ol matkalla monenmoista, harmit nääs seuraa toinen toista. Jos äkkinäinen ois olt joukko tää, eihän siitä ois tult mittää! Jarmolle kiitokset kaikki antaa, hän vetovastuunsa hienosti kantaa. Joka pulmaan ratkaisun hankki, kotiin päästiin, mut tyhjänä tankki. Nollata täytyy harmit ja huolet, muistaa vain valoisat hyvät puolet. Rannalla Suvannon joku sen näki, vakuutin ”Hyvästi KIrvesmäki”. Mutta kun kului päivää kaksi, muuttui mielikin paremmaksi. Vielä mie sinne joskun palaan, vielä mie Karjalan mäntyjä halaan. Kärpälmäki ja Jyväshovi, ei niitä löytämättä olla sovi.

Kaukopartioryhmä Kirvesmäki.

Kunniaa kaatuneille. Seppeleenlaskijoina Taipaleessa Aulis Ukkonen ja Eero Laurila Kirvesmäki-kerhosta, Kaakonkulman pikkulolat Raija Heikkilä ja Saara Laine seuraavat airueina.

Käki kun kukkuu ja kevät koittaa, matkakuume se silloin voittaa. Taipaleenjoki kun syömmeni vei, silloin periksi anneta ei!

Kiitos kaunis kaikille 6-7.9.08
Taipaleenjoella mukanaolleille!
"Mikä vannottiin, se pidetty on...."
Moni kuljettaja olisi jo
Runteenmäellä kääntynyt ympäri,
mut Jarmopa päätti
"Siihen tottuu kyllä".

Terttu Ravi

Kirvesmäentietä.

Vitara tiellä poikittain.

Vuoden karjalainen ruoka ja leivonnainen: Punajuurikeitto ja peruspulla

Karjalan Liiton naistoimikunta on valinnut jo kahdenkymmenen vuoden ajan karjalaispitäjien ruokia vuoden ruuaksi ja leivonnaiseksi. Vuoden 2009 ruuaksi ja leivonnaiseksi naistoimikunta valitsi punajuurikeiton ja peruspullan. Jouluvaihteluissakin voi hyödyntää oheista peruspullan ohjetta.

Peruspulla

1 kananmuna
1½ dl sokeria
50 g hiivaa
1½ tl suolaa
3 tl kardemummaa
180 g voita
5 dl maitoa
rusinoita, jotka lisätään alustuksen jälkeen
voiteluun kananmunaa
raesokeria tai mantelilastuja

Laita leivontakulhoon kananmuna, sokeri, hiiva, suola ja kardemumma, sekoita hyvin. Sulata kattilassa voi ja lisää maito, anna lämmetä kädenlämpöiseksi.

Lisää voi-maitoseos leivontakulhoon muiden aineiden kanssa hyvin sekoitetaan.

Lisää puolet jauhoista ja alusta taikina, lisää loput jauhot ja rusinat vähitellen niin, että taikina irtaana leivontakulhon reunasta (huom. eri jauhot turpoavat eri tavalla). Anna taikinan kohota melkein kaksinkertaiseksi.

Leivo pitkoja tai pikkupullia ja anna kohota vielä pellillä.

Voitele munalla ja ripottele päälle raesokeria tai mantelilastuja.

Paista pikkupullia 225 asteessa noin 12-15 minuuttia. Pitkoja 200 asteessa noin 20-25 minuuttia.

**Talvikaudella
Sakkola-Museo
on auki vain
ennakkotilauksesta**

Kuokkalan museoraitilla
Lempäälässä.

Tiedustelut:
Antti Hynnä
0408490048

Hannu Turkkinen
040 581 4398

Lahjoituksia Sakkola-Museolle

Yrjö Kasanko on lahjoittanut museolle 10 vanhaa valokuvaa Kasarmilasta sekä Kiviniemestä.

Helvi Leinonen on lahjoittanut tikan-saarelaisen Leinosen evakkoperheen käyttämän vanhan kirkon. Kirkon tarinan voi lukea vastavalmistuneesta Tikansaari-Kottila-kyläkirjasta.

Kuvassa kirkon vastaanottanut museovastaava Antti Hynnä.

Mitä tapahtui 65 vuotta sitten?

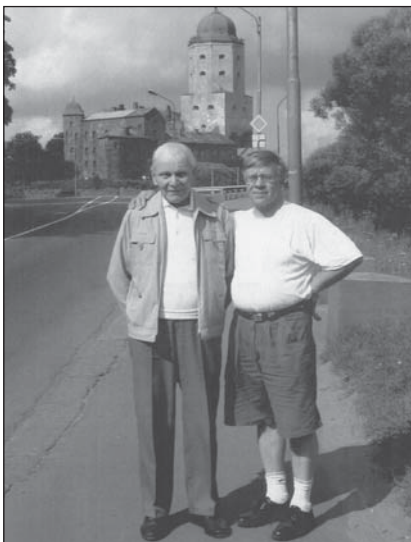
Vanhoja valokuvia selatessani kotona tuli eteeni oma kuvani, joka oli otettu runsaan vuoden ikäisenä eli vuonna 1943. Innostuin pikumiestä katsellessani selvittämään, mitä tapahtui kyseisenä vuonna Vuokselassa ja sen lähipitäjissä sen ajan sanomalehtien kertomana. Tutkailin Kuorevesi-Mänttä-Vilppula ja Karjalan Sanomat-lehtiä.

Taustatietona mainittakoon, että perheemme oli lähtenyt takaisin Vuokselaan syksyllä 1942 Kuorevedeltä. Sain selville, että isäni oli minun ollessani noin kuukauden ikäinen v. 1942 osallistunut Kuoreveden komppanian (9./JR 27) järjestämiin hiihtokilpailuihin 10 km matkalla ja sijoittunut ikämiesten sarjassa/35 v neljänneksi. Komppanianpäällikkö Jussi Kirjavainen oli voittanut ko. sarjan.

Monia muitakin mielenkiintoisia tapahtumia sain selville niin Vuokselasta, Sakkolasta kuin Metsäpirtistäkin, joista oheisena muutamia juttuja.

Muuten meitä karjalaisia oli tilastojen mukaan valtakunnan yhteyteen palautetulle alueelle palannut 30.11.1943 mennessä 271.197 henkeä.

Taisto Virkki

Väinö Liski (vas.) ja Taisto Virkki paluumatkalla Vuokselasta Viipurin linna taustalla. Lukuisilla kotiseutumatkoilla saimme Väinön selostuksia erityisesti Vuokselan Päiväkiven ihmisten elämästä ja asuinpaikoista.

Järkyttävä onnettomuus Vuosalmen lossilla uudenvuodenaattona vuonna 1943

Ollessamme Vuosalmen lossirannalla Vuokselan kotiseutumatkan yhteydessä vuonna 1997 kertoi nyt jo edesmennyt Väinö Liski matkalaisille traagisesta onnettomuudesta, kun linja-auto lossille tullessa vajosi Vuoksen pohjaan. Useita ihmisiä menehtyi turmassa.

Löysin myöhemmin tapahtumasta seuraavia tarkempia tietoja Karjalan Kansan-sanomalehdestä.

Linja-auto syöksyi sumussa Vuokseen. Järkyttävä onnettomuus Vuosalmella.

Linja-autoliike M. Ruponen Oy:n auto oli matkalla uudenvuodenaattona 1943 Käkisalmen Vuosalmen, Pölläkkälän ja Mälkölän kautta Viipuriin. Saavuttuaan Vuosalmen lossirantaan illalla klo 18 aikaan, auto joutui surullisen onnettomuuden uhriksi. Alueella vallitsi sankka sumu ja lehtitiedon mukaan autonkuljettaja ei havainnut lossin valomerkkejä vaan auto suistui suoraan Vuokseen. Autossa kuljettajan ja rahastajan lisäksi oli mukana matkustajina yhteensä 14 henkilöä. Auton takaosassa istui onnettomuuden sattuessa Vuoksenrannasta kotoisin oleva korpraali, joka heti onnettomuuden tapahtuessa kiireesti rikkoi etuosastoon johtavan lasin sekä takaosasta ulos johtavan lasin. Hänen neuvokkuuden ansiosta autossa olleista henkilöistä 8 pelastui, seitsemän auton takaosan kautta ja kuljettaja taas rikkoutuneen etulasin kautta. Onnettomuuden uhrien naaraamiseen ryhdyttiin heti onnettomuuden jälkeen, mutta pimeys haittasi naaraustöitä. Kaikki hukkuneet löydettiin myöhemmin auton sisätiloista. Asian johdosta käynnistettiin poliisitutkimukset.

Onnettomuusasiaa käsiteltiin myöhemmin Valkjärven sotilashallintopiirin kenttäoikeudessa. Syytettyinä olivat Vuosalmen lossin lautturi ja linja-auton kuljettaja.

Lautturia syytettiin siitä, ettei puomi ollut suljetussa tilassa. Puomi oli ollut pari päivää aikaisemmin korjauksen alaisena ja korjauksessa käytetty väkipyörä oli jätetty paikoilleen niin, että se esti puomin sulkemisen. Lossille oli näin esteetön pääsy mahdollinen. Autonkuljettajaa taas syytettiin varomattomasta ajosta. Molemmat tuomittiin kahdeksasta kuolemantuottamuksesta kumpikin vuoden vankeusrangaistukseen.

Sivujen 16-19 kooste ja kuvat: **Taisto Virkki**

Kotiseutumatkalaisia Vuosalmen lossirannalla v. 1997. Vuoksen takana Äyräpään rantaa, josta lossilta tieyhteys jatkui eteenpäin.

Itsenäisyyspäivän juhlallisuudet Vuoksella 1943

Itsenäisyyspäivää juhlittiin maanantaina 6.12.1943 kautta koko Suomen. Valtakunnallista itsenäisyyspäivän juhlaa vietettiin Turussa. Juhlapuheen piti tasavallan presidentti Risto Ryti, joka lausui puheessaan mm. "Sodan runtellemalle kotikamaralle taistelun melun kestäessä pystytetty karjalainen talo on koko Suomen kansan tulevaisuudenuskon vertauskuva".

Erityisen mieleenpainuvana itsenäisyyspäivä jäi mieleen Kannaksen pitäjissä, joissa sodan läheisyys vaikutti jokapäiväiseen elämään. Huoli omaisista niin kotirintamalla kuin eturintamassa olevien henkilöiden osalta oli molemminpuolista. Sankarivainajien muistaminen velvoitti jokaista ja käynnit sankarihautoilla, erityisesti itsenäisyyspäivänä, muistamisineen on kiitollisuudenosoitus sankarivainajille, joita meidän on kiittäminen vapaudestamme ja itsenäisyystämme.

Vuoden 1943 itsenäisyyspäivän juhlallisuudet alkoivat Vuoksella sankarihautauksella klo 11, jolloin sotamies Viljo Pulkki kätettiin isänmaan multiin. Siunauksen toimitti kirkkoherra Antti E. Haikarinen. Omaisten seppelten laskun jälkeen laskettiin seppel myös asevel-

jien puolesta. Vuoksen aseveljet, Vuoksen aseveljien naisosasto, seurakunta, Vuoksen kunnan hoitokunta kunnioittivat sankarivainajan muistoa kukkaisrahastojen kautta.

Tämän jälkeen omistettiin lyhyt muistohetki kaikkien sotiemme sankarivainajille. Kunnan, seurakunnan ja aseveljien yhteisen seppleen laskivat khra Antti E. Haikarinen, rouva Helena Kekkonen ja poliisijohtaja Uuno Junttila. Muistopuheet pitivät Antti E. Haikarinen ja Uuno Junttila.

Suojeluskunnan ja lottien seppleen laskivat paikallispäällikkö Väinö Karonen ja rouva Iida Koironen. Kunnan hoitokunnan seppleen laskivat hoitokunnan puheenjohtaja Matti Romu, kunnankirjuri Emmi Toiviainen ja opettaja L. Lehmusvuori. Matti Romu puhui kaikkien sankarivainajien muistolle.

Haudalta siirryttiin kirkkoon juhlanpalvelukseen joka alkoi klo 12.00. Juhlasaarnan piti Vuoksen kirkkoherrea Antti E. Haikarinen.

Välittömästi jumalanpalveluksen jälkeen alkoi kirkossa itsenäisyyspäivän juhlallisuudet.

Monipuolisessa ohjelmaan sisältyi muun muassa opettaja Aune Väntsin

lausuntaa, kapteeni E. Sutisen juhlapuhe sekä useita tervehdyksiä rintamilta. Kirkontäyteisen juhlayleisön herkisti erityisesti vuokselaisten ylikersantti Reino Liskin tervehdys, kun hän toi etulinjassa olevien miesten huolen kotirintaman kestämisestä. Varsinkin hän korosti sitä, ettei vihollispropaganda saisi hermostuttaa kotirintamaa, sillä eturintamassa puolustetaan yhtenä miehenä ja Suomen armeija on aina valmiina iskemään kuten tähänkin saakka, jos vain tarvitaan. Samoin hän toi julki myös eturintaman huolestumisen kotirintaman huvitteluvimman vuoksi.

Toisen tervehdyksen etulinjoilta toi myös alikersantti Leevi Jääskeläinen.

Juhla päättyi yhteisesti laulettuun virteeseen "Jumala ompe linnamme".

Vuoksen seurakunnan tietoja vuodelta 1943

Seurakunnan väkiluku oli vuoden lopulla 1668 henkilöä ja näistä 1277 miestä ja 1391 naista. Lisäys edelliseen vuoteen verrattuna oli 61 henkeä, näistä 31 miestä ja 30 naista. Syntyneitä on tämän vuoden aikana 25 poikaa ja 32 tyttöä eli yhteensä 57 henkeä. Kuolleita oli yhteensä 32, näistä 14 miestä ja 18 naista.

Seurakuntaan muutti yhteensä 75 henkeä, näistä 31 miestä ja 43 naista, kun taas poismuuttaneita oli yhteensä 75 henkilöä, näistä 31 miestä ja 43 naista.

Kirkkoon liittyi 2 henkilöä, kun taas kirkosta eronneita ei ole ollut yhtään vuoden 1939 jälkeen.

Vihittyjä on ollut 16 paria ja kuulutettuja 18. Miehen kuoleman johdosta purkautuneita oli 1.

Seurakunnan tänä vuonna vanhin kuollut oli talollisen leski Maria Käppi, joka oli kuollessaan 86 vuoden 8 kuukauden ja 4 päivän ikäinen. Vanhin miespuolinen kuollut oli kauppias Anssi Suokas, joka kuoli 77 vuoden 8 kuukauden ja 28 päivän ikäisenä.

Vuoksen kunnanvaltuuston päätöksiä 30.12.1943

Hyväksyttiin tilakauppa, jossa kunta myy Ludvig Liukselle tilan. Kauppaa vahvistamaan valtuutettiin hoitokunnan puheenjohtaja Matti Romu ja kunnankirjuri M. Toiviainen.

Valtuustolle esitettiin hoitokunnan talousarvio vuodelle 1944. Talousarvio päättyy markkaan 2.085.771.

Taksoituksella perittäväksi jää 1.013.774 mk.

Luettiin kassantarkkailijan lausunto, johon ei ollut mitään huomauttamista.

Luettiin Vuoksen sankarihautauksien kunnankirjuri ja sankarivainajien omaisten anomus, että kunta luovuttaisi kunnan tontin sankarivainajien hautapaikaksi. Kunnanvaltuusto päätti lahjoittaa tontin tähän tarkoitukseen ja luo-

vutuskirjaa allekirjoittamaan valittiin kunnan puolesta hoitokunnan puheenjohtaja Matti Romu ja kunnankirjuri E. Toiviainen. Sankarivainajat siirretään uuteen hautapaikkaan todennäköisesti jo ensi kevään aikana.

Kunnantalon rakennustoimikuntaan valittiin seuraavat viisi jäsentä; hoitokunnan puheenjohtaja Matti Romu, rakennusmestari Otto Pirnes, ylikonstaapeli Uuno Junttila, rakennustyön johtaja Väinö Käppi ja mv. Viljo Ryyppö. Kokoonkutsujana toimii Matti Romu.

Hyväksyttiin hoitokunnan hyväksymä perus- ja lapsivähennys v. 1943 verotuksessa. Lapsivähennykseksi hyväksyttiin 2000 mk ja perusvähennykseksi 3000 mk.

Vuokselan Osuuskauppa r.l.

Kaupankäynnin aloittaminen jatkosodan aikana

Vuokselan Osuuskauppa r.l. perustettiin 28.2.1919 Uudessakylässä Joo-seppi Innan talossa pidetyssä kokouksessa. Talvisotaan mennessä liikkeellä oli myymälät Uudessakylässä, Hirvisaarella ja Alholassa.

Talvisodan syttyessä toiminta keskeytyi ja pääosa liikkeen tavaravarastosta siirrettiin Kaskisiin ja Jyväskylään. Sodan päätyttyä varasto myytiin Vilppulassa toimivalle Pohjois-Hämeen osuuskaupalle.

Jatkosodan aikana vuokselalaisia pääsi palaamaan takaisin alkusyksystä 1941, jolloin tuli tarvetta saada elin-, talous- ja rakennustarvikkeita. Vuokselan Osuuskaupan va. hoitaja ja hallituksen jäsen Matti Romu yhteistyössä muiden hallituksen jäsenten kanssa käynnisti neuvottelut SOK:n kanssa Vuokselan Osuuskaupan uudelleen aloittamisesta. Toiminnan aloittamista puolsi vielä sekin, että osuuskunnan kiinteistöt olisivat käytettävissä vaikkakin vasta korjausten jälkeen. Lisäksi Keski-Vuoksen Osuusliikkeen

Virkkilässä sijainneen kiinteistön hankkimisesta oli myös neuvoteltu.

Viipymättä ryhdyttiin toimenpiteisiin huoneistojen kunnostamiseksi ja tavaroiden hankkimiseksi. Muutamassa viikossa asiat hoituivat kuntoon ja liikkeen johtajaksi valittiin Kalle Niukkanen 1.10.1941 alkaen.

Tarpeelliset korjaukset ja väliaikaisten kalustojen teko pantiin käyntiin ja tilatut tavarat alkoivat saapua. Lokakuun 21. päivänä avattiin pääliike Uudessakylässä, saman kuun 28. päivänä Hirvisaaren myymälä sekä marraskuun 28. päivänä Virkkilän myymälä, joka oli ostettu osuuskaupalle. Alholan myymälä oli osuuskaupan neljäs myymälä ja se avattiin uudelleen joulukuun 2. päivänä 1942. Näin kotiseudulle palanneilla ja edelleen palaavilla oli tilaisuus toimittaa ostoksensa jo ennestään tutuista myymälöistä.

Osuuskaupan avaamat myymälät oli-

Vuokselan Osuuskaupan päämyymälä Uudessakylässä.

Vuokselan osuuskaupan viimeinen hallitus. Vas. Viljam Vanhanen, Armas Jääskeläinen, Antti Vaari, Matti Romu, Otto Pirnes, Juho Sihvo, Väinö Käppi ja liikkeenhoitaja Kalle Niukkanen.

vat ensimmäisiä kauppaliikkeitä Vuokselassa.

Vuoden 1942 aikana suurin osa Vuokselaan takaisinmuuttaneista asukkaista oli tullut takaisin. Kaupallinen toiminta vilkastui vastaavasti vaikkakin tavaransaanti jatkuvasti vaikeutui.

Vuoden 1943 aikana vuokrattiin hiekkaluokse, jolle rakennettiin sementtitiilien valmistamista varten rakennus. Tiilien valmistamisen aloittaminen siirtyi kuitenkin seuraavalle vuodelle.

Vuoden 1943 vuoden myyntitoiminta oli sujunut lisääntymisen merkeissä,

vaikka tavarahan saanti onkin ollut yhä huonompaa. Kaikesta huolimatta joulumyyntiin on pyritty varautumaan. Joulupukin konttiin löytyy sopivaa ostettavaa ainakin lapsille ja ehkäpä aikuisillekin.

Kesäkuussa 1944 liikkeen toiminta oli jälleen lopetettava evakkoon lähdön seurauksena. Osa varastosta jäi evakuoimatta kuljetuskaluston vähyden vuoksi. Osuuskaupan loppuselvitys tehtiin Ähtärissä. Osuuskaupan varoista lahjoitettiin 200,000 markkaa Vuokselan historian kirjoittamiseen ja loppuvarat talletettiin Hämeenlinnan seudun Osuuspankkiin.

Ilmoitus 23.12.1943

Karjalan Sanomat-lehdessä

Virkkilän Osuuskassa

Ilmoitus toimistoajoista

1.1.1944 lukien

Toimisto pidetään avoinna yleisölle tästä eteenpäin joka arkipäivä klo 10 - 13, paitsi maanantaisin, jolloin maksetaan kunnan rahaston maksuja klo 10 - 14.

Sotak.palkkoja ja sotilas huoltorah.nähdn voimassa entiset ilmotusajat. Laina- ym. tärkeämissä asioissa pyydämme yleisöä kääntymään puoleemme maanant., keskiv. ja perjant., jolloin varsin. kassanh. on varmimmin tervattavissa.

Nyt kun Kruununvallan osuuskassa on yhdistetty kassamme niin pyydämme k.o. kassan jäseniä

jättämään jäsen ilm. kassallemme 1 vuoden kuluessa. Samalla ilmoitamme, että ilm. on maksuton.

Kassamme ottaa vastaan tall. ja maksaa niistä käyvän koron, joka on 4 %. Entiset talletuksia jo lähes 5.000.000:- mk. Vaiteliaisuus tataan. Arv. tall. tallettakaa rahanne Omaan rahalaitokseen, jossa ne ovat varmassa tallessa, josta ne saatte tarvittaessanne, jossa ne palvelee paikkakuntanne yhteistä parasta.

HALLITUS

Sakkolan valtauksen 2-vuotismuistojuhla

Sakkolan valtauksen 2-vuotismuistojuhlaa vietettiin Sakkolassa sunnuntaina 14.9.1943 ja samalla toimitettiin kolmen sankarivainajan hautaan siunaaminen.

Juhla alkoi jumalanpalveluksella Valistustalossa klo 10. Aluksi laulettiin torvisoittokunnan säestyksellä virsi 462 "Sun kätes Herra voimakkaan". Alttaripalveluksen suoritti pastori Juutinen. Sisältörikkaan saarnan piti kirkkoherra J. Laurila aiheesta "Kuinka Herra kutsui Samuelia".

Jumalanpalveluksen jälkeen siirryttiin sankarihaudalle, jossa toimitettiin kolmen sankarivainajan, Erkki Suokkaan, Petter Hämäläisen ja Salomo Loposen sankarihaudaus. Ensin laulettiin virsi 589 "Minä vaivainen oon, mato, matkamies maan". Ruumiinsiunaukset toimitti pastori Juutinen kirkkoherra J. Laurilan avustuksella. Tämän jälkeen lauloi Sakkolan sekakuoro kanttori A. Lehmusvuoren johdolla virren 623 "Nyt ylös sieluni". Omaisten laskettua seppeleet tuotiin haudoille vielä seuraavat seppeleet; Sakkolan seurakunnan seppeleen laski kirkkoherra J. Laurila ja isännöitsijä M. Pekkanen. Suojeluskunnan ja lottien yhteisen seppeleen laskivat vänrikki M. Niippa ja lotta H. Uosukainen. Sakkolan Aseveljien seppeleen laskivat kers. M. Naskali ja kers. Lampainen. Sakkolan kunnan seppeleen laskivat esikunnan päällikkö M. Laamanen ja hoitokunnan jäsen A. Kallonen. Lopuksi laulettiin torvisoittokunnan säestyksellä virsi 600 "Oi herra, jos mä matkamies maan".

Tämän jälkeen liput nostettiin ylös puolitangosta.

Päivän ohjelma jatkui Sakkolan valtauksen 2-vuotismuistojuhlan merkeissä torvisoittokunnan soittaessa alkusoittona "Finlandian". Puheen piti valtuuston puheenjohtaja M. Pakkanen. Puheen jälkeen esitti kers. L. Lamppu kirjailija A. Aavan tilaisuutta varten kirjoittaman runon. Sekakuoron laulettua "Ajan aallot ankarasti lyövät" ja "Mahtavasti, voimakkaasti Saimaan aallot vyöryy Vuoksesa", piti luutnantti Mutru puheen. Tämän jälkeen torvisoittokunta soitti isänmaallisia lauluja ja opettajat I. Pekkanen lausui runon. Tervehdyksen eversti A. Sihvolta toi juhlaan majuri Tammisto.

Kirkkoherra J. Laurila kiitti loppusanoissaan esiintyjä sekä juhlaan saapunutta runsaslukuista yleisöä. Juhlan päätösvirtenä laulettiin virsi 465 "Sä Herra meitä johtanut, oot kautta vainon ajan".

Lottien illanvietto Metsäpirtissä

Lotta Svärd ry:n Metsäpirtin paikallisosasto toimeenpani kesällä 1943 ulkoilma-illanvieton Kirkonkylässä. Tilaisuutta suosi erinomainen sää, jonka johdosta yleisömenestys oli hyvä.

Ohjelma oli olosuhteisiin katsoen saatu mielenkiintoiseksi ja vaihtelevaksi, sillä puolustusvoimien yksiköt antoivat järjestäjille auliisti päteviä esiintyjävoimia. Alkumarssin soitti erään lähiyksikön orkesteri. Paikallisosaston sihteeri Helena Eeva piti tervehdyspuheen kuvaillen lyhyesti Metsäpirtin lottien toimintaa vuodesta 1939 tähän saakka. Lotta Maire Suokas lausui vaikuttavasti ja kauniisti Koskenniemen runon "Sotarampa". Ryhmä pikkulottia esitti laulun "Karjalan kunnailla", ja pikkulotta Irja Mikkonen luki lottia-aiheisen kertomuksen. Yhteisesti laulettiin "Karjalaisten laulun" jälkeen hajaannuttiin maistelemaan lottien tarjoamaa "käänttykorviketta".

Väliajan jälkeiseen ohjelmaosan aloitti orkesteri "Jääkärien morsian"-sävelillä. Kers. Viitasari lausui antaumuksella kaksi isänmaallista runoa. Paikallisen maatalousleirin johtajat Tyyne Löf puhui aiheenaan "Karjalan ylösnousemus". Muotokaunisti ja sisältörikasta puhetta seurasivat vilkkaat suosiosoitukset. Kers. Kankimäki esitti yksinlauluna Laulut "Karjalan Katjuusa" ja "Sotamiehen laulu" näytelmästä Daniel Hjort, saaden yleisöltä raikuvat aploodit. Edellisen esiintyjän säestäjänä toiminut stm. Syrjälä soitti taidokkaasti harmonikkasoolon. Pikkulottaryhmä lauloi ja pikkulotta Elma Alvila lausui reippaasti Mäkisen runon "Päivärahan latu". Pieni esiintyjä sai kenties enimmät suosiosoitukset. Sitten ohjelmassa oli yhteislauluna "Kaarina", jonka jälkeen lotta Eeva Puustinen esiintyi parin hupaisin ohjelmanumeroin.

Orkesterin soittaman loppumarssin jälkeen yleisö hajaantui muistellen kiitollisena illanvieton järjestäjiä ja esiintyjä.

Vuoden 1943 joulun- ajan radio-ohjelmistoa

Radiolla oli sota-aikana tärkeä rooli niin siviilien kuin sotilaidenkin parissa tiedonvälityskanavana. Erityisesti joulunaikaan radio-ohjelmat pyrkivät lähentämään rintamalla ja kodeissa olevia ihmisiä toisiinsa. Radio toimi joulutunnelman tulkkina toisistaan erossa olevien omaisten välillä.

Jouluaattopäivä

Vuoden 1943 jouluaattopäivä oli perjantapäivä. Radion Lahden aseman varsinainen jouluohjelma alkoi klo 11.45, jolloin Rauma julisti joulurauhan kautta maan. Sanomalehtikatsauksen ja päivän uutisten jälkeen klo 14.05 oli ohjelma ”Joulu sankarivainajien leposijoilla”. Lähetys tapahtui Viipurista selostajana Eero Viitanen. Tämän jälkeen Helsingin Varuskunnan soittokunta johtajanaan mus.kapt. A. Rope esitti päiväkonserttiosuuden Markus-setä oli järjestänyt lastenohjelmaa ”Joulupukia odotellessa” ja se radioitiin klo 15.00. Joulutervehdyksen Äänisen rannoilta selosti sot.virk. Kauko Käyhkö. Lähetys tuli Itä-Karjalasta.

Ruotsinkielinen ohjelma ”Julbön” oli vuorossa klo 17 ja tilaisuus radioitiin Suurkirkosta.

”Joulurukous” radioitiin Johanneksen kirkosta klo 18, jonka yhteydessä teol.tri Paavo Virkkunen puhui. Johanneksen kirkon kuoro lauloi johtajanaan Martti Turunen ja uruissa oli Armas Maasalo.

Ohjelma jatkui Vallilan kansakoulun poikakuoron esityksillä ”Jouluihan konsertilla”. Musiikkia tuli myös äänilevyiltä soitetuna.

Puolustusvoiman ohjelmaa lähetettiin klo 20 alkaen, jolloin kuultiin välähdyksiä rintamalinjojen joulutunnelmista.

”Jouluilta kuuluttamossa”- lähetys alkoi klo 22.10, jolloin aattoillan kuuluttaja Ebba Jacobson-Lilius pakinoi jouluitatunnelmista työn ääreltä.

”Jouluaaton päätökseksi” puhui prof. E.G. Gulin suomeksi ja ruotsiksi ja lo-

puksi oli jouluvirsi. Jouluaaton ohjelma päättyi joulutervehdysten lukemiseen omaisille.

Joulupäivä

Ohjelma alkoi Tammelan ja Rovaniemen kirkonkellojen soitolla ”Joulukellot kutsuvat”. Varhaisjumalanpalvelus alkoi klo 07.00 ja se radioitiin Rovaniemeltä. Lasten joulujumalanpalvelus alkoi klo 14.00 ja tilaisuudessa esiintyi Pasilan lapsikuoro. Sen jälkeen oli vuorossa Tauno Pyllkkäsen järjestämä ohjelmaa ”Runoa ja musiikkia, Hankien hohdetta ja tähtien välkettä”.

Aseveljien joulutervehdyksen esitti Suomen Aseveljien Liiton toiminnanjohtaja, kapteeni Veikko Loppi klo 15.10.

Kyllikki Mäntylän laatima kuulokuvakertomus legendan mukaan ”Betlehemin ahkera seppä ja hänen sokea tyttärensä” radioitiin klo 15.20 alkaen.

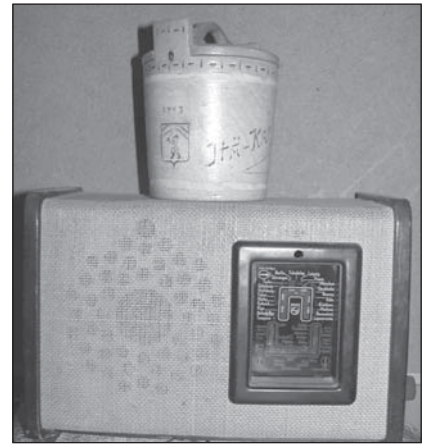
Jouluvesper alkoi klo 18 Johanneksen kirkosta noudattaen piispa Aleks Lehtosen vesperare-ohjelmaa seuraten sävellyksen laatijana Armas Maasalo.

”Riemuitse mielen, kiittäen kielen,” joululauluketjuesitys alkoi klo 20.00. Sovituksesta vastasi Taneli Kuusisto esiintyjinä olivat Solistikuoro, Radio-orkesterin jousiyhtye, solistit Anna Mutanen ja Hemming Eklund laulu. Avustajina laulavia lapsia.

Puolustusvoimain ohjelmaosio alkoi klo 20.35 ja se oli omistettu kotien joulutervehdyksille rintamille.

Ensimmäisenä joulupäivänä klo 22.30 aloitettiin kotimaan joulutervehdysten lähetys suomalaisille vieraila mailla oleville suomalaisille. Samoin terveisten vastaanottajina olivat merimiehet ja myös Amerikassa ja muissa kaukomaissa asuvat henkilöt.

Viipurin ja Valkjärven joulunajan radiolähetyksissä lisäksi lähetettiin Karjalaisten Aseveljien joulutervehdykset palautetun Karjalan aseveliperheille, eri rintamilla taisteleville karjalaisille aseveljille ja karjalaisten asevelitalojen rakentajille.

Radio ja puhdetyöt olivat esillä usein korsuissa varsinkin asemasotavaiheessa. Kuva Taisto Virkki.

Tapaninpäivä

Aamulähetys alkoi klo 7.00 omaisten tiedotuksilla rintamamiehille.

Sitä seurasi kreikkalaiskatolinen jumalanpalvelus Helsingin Pyhän Kolminaisuuden kirkosta.

Maaherra S. Mattsson puhui ”Yhteishenki, työ ja uskollisuus”-aiheesta.

Klo 10 lähetettiin jumalanpalvelus Helsingin Kallion kirkosta.

Ohjelmistossa seurasi erilaisia musiikki- ja lauluohjelmia sekä erilaisia asia-aiheita mm.

Rovasti Aapeli E. Jokipiin esitelmä ”Kansankirkkomme merkkipäivä”, maisteri Esko Aaltosen kooste ”Kuulokuvia entisajan tapaninpäivämenoista”.

Viipurin ja Sortavalan asemat lähettivät Lahden aseman lisäksi omia ohjelmia;

Sot.virk. Riku Kuikka ja kers. Eino Toiviainen muistelivat menneitä ”Entisajan joulunviettoa Karjalassa”, Pekka Salvarinen soitti kansanmusiikkia kanteleella ja Viipurin kaupunginteatterin näyttelijät puheillaan esittivät ”Tapani-iltoittelua”.

Taisto Virkki

Syväriellä sijainneen kenttäsairaala 32:n väkeä jouluna vuonna 1942. Kuva Kerttu Lemmetyn arkistosta.

Emilia-tädin ja Tahvon kost'reissu

Syksy jo saa, harmaa on maa, koi-vusta lehdet pois putoaa... oli vanha kansakoululaulu. Haikein mielin aina laulettiin, kun koulu alkoi, sillä taakke jäivät kesän leikit ja riemut, aurinkoiset päivät, joskus liiankin helteiset.

Mikkelinpäivä oli ennen etenkin maalla syksyinen virstanpylväs. Vanha hokema oli: jyvät salvossa, nauriit ja perunat kuopassa ja ämmät pirtissä. Mikkelin alus oli naisväellä kiireinen, sillä mikkeliksi oli tehtävä suursiivous. Ik-kunatuplat piti pestä ja laittaa paikoilleen. Jos suuressa elotuvassa oli maa-laamaton lattia, se tarvitsi kuurauksen; metlalla ja juuriharjalla hangattiin, väljällä vedellä huuhdottiin ja pellavarie-vuilla kuivattiin. Lattia sai vielä kuivua yön yli, sitten vasta levitettiin kirkas-raitaiset, itsekudotut riepumatot.

Kun ulkotyöt oli suurin piirtein tehty, kyntöhommia vielä lopeteltiin.

Emilia-täti oli isäni Tuomas Kuparisen sisko, s. 1886. Hänen puolisonsa oli Tahto Karjalainen, s. 1875. Kumpi-kin olivat syntyneet Laplahessa, ja avioituivat vuosisadan vaihteessa. Heidän kotinsa oli Suvannon rantamaisemas-
sa, paikkaa kutsuttiin Pajariksi.

Isäni Tuomaan kotipaikkaa kutsuttiin Hennonmäeksi. Isä osti elinkelpoisen maatilan myös Suvannon rantamilta ja muutti sinne perheineen 1926, paikan nimi oli Suvenhätä, kirjonkirjoissa Ar-kuntanhua. Vanhin Tuomaan pojista jäi viljelemään Hennonmäen kotitilaa.

Erään kerran Emilia-täti uhosi Tahvolle, että nyt olisi kyläreissulle aikaa. Pajarista Suvenhätään oli yli 10 kilometriä. Tarkoitus oli viipyä kylässä muutama yö – kotihommat hoituivat, sillä aikuiset lapset olivat olleet mukana kaikissa töissä jo pienestä pitäen, heihin voi luottaa.

Mikkeli-lauantain aamu valkeni kirkkaan kuulakkaana. Täti pyörähti metsän reunaan, poimi vielä mustikat, leipoi piirakat ja kakkarat tuomiseksi. Tädin mustikkakakkara oli tehty muhevaan pullakuoreen. Muistan kuinka sis-koni Hilkan kanssa juoksimme paljain

jaloin pellon piennarta pitkin Emilia-tädin maukasta mustikkapiirakkaa mais-telemaan. Emilia-täti oli herttainen, hyväsydäminen ja sukulaisrakas ihminen.

Puolenpäivän aikaan Viljo-niminen poika valjasti hevosen kiessien eteen. Hyvälle tuoksuva tuomiskori, leivon-naiset vielä lämpiminä, sai sijansa turvallisessa paikassa, ja matka sai alkaa. Veljen perheessä oli myös odotuksen sähinää: Kaino järjesteli pihapiirissä, Tuomas-isä kanteli saunapuita, miniät Alma ja Tyyne laittelivat leipä-uunin läm-piämään laatikoita ja lammaspastia var-ten. Kaali ja lammaspasti olivat mikke-linpäivän ruokaa.

Ojaniemen suunnalta alkoi kuulua kavion kopsetta, ja Kaino ehätti avaa-maan pihaporttia. Sieltä se polle por-halsi Tahvon ohjastamana. Vieraat otetiin vastaan tervetuloitovotuksin. Miniät Alma ja Tyyne olivat kattaneet elotuvan pitkälle pöydälle tervetuliaiskah-vipöydän. Oli leivottu pullaa ja kanan-munakaakua ja hannatätejä. Äiti Ma-ria leipoi mikkeli-pyhäksi puolukkakak-karaa aina.

Tuomas Kuparisen talo oli mäen pääl-lä, josta näkyi avara maisema yli Suvan-nonselän. Järvi oli tyyntynyt, ilma kuu-lakasta, kirkonkellojen kumahtelu kuu-lui yli Suvannon. Kuuden aikaan lau-antai-iltaisoin soitettiin kirkonkelloilla pyhä alkavaksi.

Kaino oli riisunut hevosen ja hevo-nen pääsi hakaan, joka oli aidattu. Pol-lella oli ruokaa, mehevää ruohoa ranta-lepikössä, ja päälle sai ryystää Suvan-non juomakelpoista vettä.

Maria vielä lopetti iltatöitä, ja samalla lisäsi puita saunan uuniin, että kost'vieraille ja omalle väelle riittäisi löylyä. Kun kiuas jo kuumasta kihisi ja hiillos oli hiipunut, Maria löi häkälöy-lyt, riensi tupaan: nyt miehet saunaan! "Vanari" antoi saunan ikkunalle himme-än valon. Saunan porstuassa oli kasa saunavastoja, jokainen sai ottaa oman-sa.

Kohta alkoi saunasta kuulua vasto-jen läiske – vot, vot, vot, taas on pinta kypsä. Välillä juostiin selät höyryten saunan seinustan pitkälle penkille vil-

voittelemaan.

Sillä aikaa miniät kattoivat ruokapöy-dän, leipä-uunin suuluukusta levisi her-kullinen ruoan tuoksu. Paistit ja laati-kot olivat miniät taidolla tehneet. Kum-pikin heistä oli emäntäkoulun käynyt. Ruokailu tapahtui vasta sitten, kun nai-set ja lapset olivat kylpeneet. Sillä ai-kaa miehet kauan vierasvaraksi ja pits-koja, tulitikkuja, vierellä. Tupruutelles-sä savu laskettiin pihalle, lonkoteltiin vähän liitan juskaa, joka vei savut pi-halle.

Kun naiset ja lapset tulivat saunasta, oli aika istua ruokapöytään. Herkulli-nen lammaspasti ja laatikot maistuivat ja päivällä leivotut perunakakkarat. Ilta oli jo pitkälle vierähtänyt, miniät passa-sivat vielä iltasajut. Kyllä uni varmasti maistui myös vieraille kuin talonväelle-kin.

Mikkeli-sunnuntai valkeni kirkkaana. En muista, oliko meillä jo radio, mutta kirkkoon ei lähdetty, kun oli niin harvi-naisia vieraita. Aika kului rattoisasti, ja Alma ja Tyyne pitivät passingista huolen. Maanantainakin riitti muisteltavaa ja haasteltavaa.

Tiistai-aamuna Emilia-täti alkoi Kain-olle jutella, että voisiko hän hakea he-vosen, he alkaisivat ajella kotia kohti. Kaino huhui ja huuteli, mutta tulok-setta. Hän tuli tyhjin toimin kotipihaan, ja sitten lähdettiin uudestaan hevosta etsimään. Polle oli tehnyt sen tempun, jota Tuomas ja Tahvo arvelivat: se oli katsonut haan aidasta matalimman koh-dan ja otti pitkän loikan yli aidan. He-vonen osasi suunnan, mistä päin oli-vat tullet, siis Ojaniemestä päin, vaikka koskaan ei ollut niitä mutkaisia teitä kulkenut. Oli se varmaan kotiväellekin yllätys, kun hevonen ilmaantui takai-sin. Viljo-poika laittoi viltin pollen sel-kään ja ratsain haki kost'vieraat kylä-reissulta. Polle valjastettiin kiessikär-ryjen eteen ja kotimatka pääsi alkamaan.

Emilia-täti kertoi tämän minulle, kun olimme hänen 90-vuotisjuhliissaan Pun-kalaitumella vuonna 1976.

Laina Nuora

VIRKIN VIRKKEET

Yhteistoiminnan seitsemän vuotta

Vuosi 2008 on kohta loppuillaan ja se jää elettyinä elämästä muistojen kätkeihin. Jokaisella meillä on omat muistot, ilot ja surut koettuna. Nuoremmalla iällä vauhtia riitti ja ei ehtinyt pysähtyä miettimään elämän syvimpiä arvoja. Kun ikää tulee lisää niin vauhdin hiljetessä jää aikaa katsella ympärilleen. Moni asia saa aivan uudet näkymät mielikuviin ja arvostukset elämään painottuvat aivan uudella tavalla. Kun on aikaa itselleen, muistelee joskus miten sitä ehtikään olla niin monessa mukana. Eikä tuolloin tuntenut väsymystä, ei lainkaan.

Erilaiset harrastukset ovat elämän rikkaus. Sen on huomannut omissa toimituksissaan, kun kuuntelee joidenkin tuttavien puheita ”eikö sinulle tule aika pitkäksi, kun olet eläkkeellä”?

Olin marraskuun lopulla mukana perinteisellä Karjala-lehden Pikkujouluisteilyllä noin 1000 muun samanhenkisen matkalaisen seurassa. Tapasin monia tuttuja ja puheet olivat entiseen viisii ”Muistat sie..., lähet sie..., anna kumie kerron..., vissii myö ens kesän taas päässä Vuoksela kotikyliin...! Vastaukset eivät olleet aina Kyllä tai EI, vaan pitihän sitä jättää vähän arvailujenkin

Pikkujouluisteilyllä aamupala maittoi (vas.) Raili Hellstenille ja Marjatta Toivoselle. Kiitos matkaseurasta.

varaan. Loppujen lopuksi mieleeni jäi joitain asioita, joihin sitten matkan jälkeen ryhtyi hakemaan vastauksia.

Jo kansakouluajoilta jäi mieleeni opettajan selostus seitsemästä lihavasta vuodesta ja olihan sitä jotain puhetta jostakin muusta seitsemän vuoden jatkosta.

Kotiseututyön rikkautena olen kokenut yhdessä tekemisen merkityksen. Nyt päättyvä vuosi on meidän vuokselaisten ja naapuripitäjien kanssa tehdyn yhteistyön seitsemäs vuosi. Voin vilpittömästi todeta, että nämä vuodet ovat olleet mielenkiintoisia aikoja ja antaneet uskoa tulevaisuuteen. Yhdessä olemme vahvempia ja voimme suunnitella toimintaamme paremmin lähitulevaisuuteen. Vuokselan osalta toivoin, että saisimme lisää henkisiä voimavaroja yhteistyöhön mukaan. On hienoa, kun voimme olla mukana tässä Sakkola-Säätiön julkaisemassa Suvannon Seutu -lehdessä. Lehden tunnettavuutta vuokselaisten piirissä pitäisi entisestään lisätä. Antaisin hyvän joululahjavinkin vanhemmille; tilatkaa pa lehti jälkipolville, hankkikaa pitäjän historiasta kertovia dokumentteja heille. Oma vinkki jälkipolville olisi, että kävisitte keskusteluja lähisukulaisenne kanssa kirjatun asioita ylös. Videotallenne on yksi helppo ja vaivaton tapa käsitellä asioita.

Minulla on vahva usko siihen, että kotiseututyötä koskevat ”lihavat vuodet” jatkuvat eteenkinpäin, vaikka globaalit uhat maailmanlaajuisesti vyöryvät entisille kuin nykyisille kotiseuduille asti.

Lämpimät kiitokset kaikille yhteistyöosapuolille ja erityisesti eri organisaatioissa toimiville henkilöille.

Toivotan kaikille lehden lukijoille
Rauhallista Joulua ja
Terveyttä ja Voimia vuodelle 2009.

Taisto Virkki
taistovirkki@gmail.com
p. 0400 - 576722

Arepyhäilta -tilaisuus

tiistaina 30.12.2008
alkaen klo 18
Karjalatalon
Sortavalasalissa
2.krs
Käpylänkuja 1
Helsinki

Tapaamisiin
jouluhaastamisien
merkeissä!

**Vuoksela-Seura ry
Hallitus**

**VUOKSELA-
SEURA ry**

ja

**VUOKSELA
SÄÄTIÖ**

Toivottavat

Kaikille

Rauhaisaa Joulua

Ja

**Onnekasta Uutta
Vuotta 2009.**

Metsäpirtti Seuran syyskokous

Karjalatalolla pidetyn syyskokouksen puhetta johti Yrjö Koskinen Hämeenlinnasta. Kokousedustajia kiinnosti ja mietitti eniten kesällä perustetun Muis-tolehtojen rahaston varat ja niiden suunnitelmallinen käyttö.

Seuran tulo- ja menoarviossa rahaston tuotot ja kulut olivat omana kohtanaan. Rahastoon on kertynyt rahaa tähän mennessä hiukan yli 3000 euroa. Seuran puheenjohtaja Kalevi Hyytiä korosti, että muistomerkkialueiden kunnostustoimenpiteitä tehdään sen mukaan, kun rahaa on. Yhteistyö paikallisen kunnanjohtodon kanssa on ollut asiallista ja talkooväkeä on luvattu nyky-metsäpirttiläisten joukosta.

Seura hakee opetusministeriöltä rahatukea myös ensi vuodelle kunnostushanketta varten. Karjalan liiton hankkeena ovat rajan taakse jääneet siviilihautausmaat ja niiden kunnostus – Metsäpirtin hautausmaa kuuluu näihin, aika näyttää miten käytännössä tästä hyödytään.

Metsäpirtti Seuran hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Kalevi Hyytiä. Uusia hallituksen jäseniä ovat Irma Vahtera, Raita Karpo ja Pentti Kaihoniemi. Hallituksen jäseninä jatkavat Aila Martelius-Mäkelä, Anja Kuoppa, Marja-Liisa Vesanto, Helka Korpela ja Pauli Tuohioja.

Syyskokous jatkui tarinailtana. Mauno Hinkkanen kertoi entisöintityöstään ilmeikkäästi ja asiantuntevasti. ”Teen tarkan työn, että voin siihen olla tyytyväinen,” tuumasi Mauno. Kuuntelijat selailivat ihas-tellen hänen työkansiotaan.

Helka Eeva-Korpela

Ei hyvästi, vaan näkemiin

Elämässä on useita ensimmäisiä kertoja, vaikkapa ensimmäinen askel, ensisuudelma, ensimmäiset tanssit. Väistämättömästi edessä on myös viimeisiä kertoja. Viimeinen koulupäivä, viimeinen työpäivä, viimeinen kohtaaminen, jäähyväiset.

Nyt on minun kohdallani jäähyväisten hetki. Lopetan Metsäpirtti-sivujen aineiston kokoamisen. Tämä on viimeinen minun vastuullani oleva osuus. Tätä kirjoittaessani en vielä tiedä, kuka työtä jatkaa. Metsäpirtti Seuran vasta valittu hallitus päättää siitä lähiaikoina.

Tehtävä on ollut mielenkiintoinen ja haastava. Kiitos kaikille vuosien varrella juttuja kirjoittaneille. Ilman teitä ei olisi ollut meidän sivujamme. Kiitos Sakkola-Säätiön edustajille ja ennen kaikkea Marjo Ristilä-Toikalle sekä Tais-to Virkille hyvästä yhteistyöstä.

En minä kuitenkaan aio ihan lopullisesti näiltä sivuilta kadota. Kyllä kirjoittelen varmasti jatkossakin tai oikeammin tarjoan juttuja, kun sopiva aihe eteen osuu.

Lopetan tämän työn hyvillä mielin. Saamani palaute on ollut kannustavaa. On ollut ilo huomata, että meidän sivumme on löydetty ja metsäpirttiläisten osuus tilaajakannassa on ollut mukavasti kasvava. Toivon tämän kehityksen jatkuvan.

On hyvä lopettaa tehtävä silloin, kun tehdystä työstä on ilo ja tyytyväisyys päällimmäisinä. Tähän työhön käyttämäni aika ei tunnu menneen hukkaan. Meidän hajallaan elävien pirttiläisten välillä on vähän yhydyssiteitä. Uhkaamme kadota täysin toisiltamme. Siksi

Ilmi Maria.

omat sivut tässä lehdessä ovat tärkeä linkki välillämme myös jatkossa.

Sivuja kootessani olen oppinut paljon uutta synnyinpitäjästäni ja sen entisistä sekä nykyisistä asukkaista. Ensimmäinen kotikummun etsintä oli minun kohdallani melkoista haparointia. Mutta kun eräänä myrskyiltana siellä taas seisoin ja sateen piiskatessa Laatokaan pauhua kuuntelin, niin tunsin miten syvälle olin siihen Laatokaan vanhaan kivikkoiseen rantatöyrään kiinnittynyt.

Tulee varmasti ikävä niin lehden tekijöitä kuin teitä lukijoita, mutta silloinhan voin vaikka kirjoittaa!

Ilmi Pesonen

Pitäjämme internetissä

www.metsapirtti.net

www.sakkola.fi

www.vuoksela-seura.fi

Tutkimusmatkalla Metsäpirtin hautausmaalla

Metsäpirtin hautausmaalta ovat hautakivet ja ristit kadonneet jo vuosikymmeniä sitten, mutta muutoin se on saanut olla omis- sa oloissaan. Kasvillisuus on rauhassa rehevöitynyt niin kuin on parhaiten luontunut. Nykyisten kunnan päättäji- en kanssa on sovittu, että entiset asuk- kaat ja heidän jälkeläisensä voivat hoi- taa aluetta.

Useana vuonna talkoolaiset ovat rai- vanneet pois lahonneita ja myrskyn runtelemia puita sekä muuta kasvustoa voimiensa mukaan. Viime keväänä ha- vaittiin, että muistomerkkejä kehystä- nyttä järeää kettinkä pidelleistä puu- pylväistä useat olivat lahonneet. Ei tun- tunut järkevältä korvata niitä enää ”pys- tymetsästä otetuilla” uusilla pylväillä. Todettiin, että edessä on suurempi muis- tomerkkialueen kunnostustyö. Varojen keruukin on jo aloitettu.

Viime keväänä keskusteltiin talkoopo- rukassa perusteellisesti, mihin alueen raivaustyöllä on hyvä pyrkiä. Onnellis- ten sattumien kautta tuli avuksi hauta- usmaiden kasvillisuutta tutkiva Helena Raikas. Syyskuun lopulla Helena kävi tutustumassa Metsäpirtin hautausmaa- han.

Hautausmaan tila

Helena Raikas kierteli tiheikköjä ris- tiin rastiin. Hän raivasi kituliaan ruusu- pensaans ympäriltä pajuangervoa, jotta ruusunversot elpyisivät kukoistavaksi pensaaksi. Hän kykki kameroineen Myöhästen sukuhaudan reunakivetyk- sen äärellä ja löysi ainakin harjaneili- kan. Haudalle voisikin kylvää harjaneili- kan siemeniä, jotta vuosikymmenet luonnon armoilla sinnitellyt kasvusto elpyisi ja leviäisi. Tosin se edellyttää haudalle levittäytymässä olevien anger- vojen hillitsemistä. Pensastojen keskel- tä saattaa hyvinkin löytyä lisää tunnis- tettavissa olevia hautapaikkoja, Hele- na arvelee.

Kun ottaa huomioon, mitä hautaus- maan seudulla on tapahtunut, se on Helenan mielestä ulkoasultaan jopa erit- täin hyvässä kunnossa. Polkuverkos- toa on hänen mielestään hyvä laajen-

Salli Rastas löysi Metsäpirtin hautausmaan pajuangervotiheiköstä koristeel- lisen valurautaristin katkelman.

taa. Polut tulisi kuitenkin säilyttää luon- nonmukaisen oloisina, koska jatkuvaa hoitamista ei voida järjestää. Ei siis pääl- lysteitä eikä soraa vaan sen verran le- vitettyjä kulkuväyliä, etteivät vaatteet märällä säällä kastu.

Riukumaiset koivut ja muut kitukas- vuiset lehtipuut sekä kehnoimmat pih- lajat pitää poistaa. Kaunismuotoisille

Syksyisellä Metsäpirtin hautausmaal- la kulkijaa tervehtii ruusuruoho, joka on muistona Karjalassa aina 1800-lu- vun lopulle asti vallinneesta kaski- kulttuurista.

pihlajille sekä kaikille pihasyreeneille sekä muillekin säilyneille koristepensail- le pitää tehdä kasvutilaa. Pensaita pi- tää nuorennusleikata, jotta ne alkavat kukkia.

Sodassa runnellut puut kertovat pai- kan historiasta. Ne ovat hautausmaan kauneus ja sielu. Havu- ja lehtipuiden suhde muodostuu oikeaksi, kun huo- noimpia lehtipuita kaadetaan. Mäntyjä ei Helenan mielestä ole syytä harven- taa.

Hautausmaatutkimuksista

Helena Raikkaan isä on innokas kas- vien harrastaja. Hän opetti kaikki tun- temansa kasvit Helenalle, kun hän oli lapsi. Siitä kasvi-innostus alkoi. Kiin- nostus Suomen hautausmaihin vahvis- tui matkoilla: uudessa paikassa hauta- usmaa kertoo paljon ympärillä asuvista ihmisistä ja kulttuurista. Helena ryhtyi työn ohella aikuisopiskelijaksi ja valmis- tui vuonna 2001 maisteriksi. Pro gradu -työn aiheena olivat Hollolan, Kärkö-

län ja Orimattilan hautausmaiden puuvartiset kasvit. Pari vuotta sitten hän sai valmiiksi kulttuurihistorian perusopinnot.

Nyt Helena kerää aineistoa väitöskirjaa varten. Aiheena ovat hautausmaiden ruohovartiset luonnonkasvit, erityisesti vanhan kulttuurin seuralaiskasvit. Sekin kiinnostaa, miten hautausmaiden ikä, muistomerkit ja kasvillisuus nivoutuvat toisiinsa. Toisin sanoen, miten kulttuuri ilmentyy kasvilajiston kautta ja minkälainen yhteys kasveilla on eri-ikäisiin muistomerkkeihin sekä historiaan. Helena kertoo, että tietyn ikäisiltä hautausmailta löytyvät aina tietyt kasvit. Esimerkiksi keskiaikaisten kirkkojen ympärillä on säilynyt lajeja, joita on aikoinaan käytetty lääkekasveina. Useat niistä ovat kulkeutuneet maahan jo ennen 1600-lukua. Tässä määrin vanhoihin hautausmaihin ei juurikaan ole paneuduttu. Helena on todella harvinainen asiantuntija.

Tästä eteenpäin

Syyskuuisella matkalla kävimme useilla hautausmailla. Viivähdimme Sakon hautausmaalla, mistä löytyi muutama jälkipolvien paikalle pystyttämä muistoristi ja aidattu hauta. Pääasiasahan hautausmaa-alue on nykyasukkaiden käytössä. Kävimme myös Säk-

Palkeelan seurakunnan kirkko sijaitsee Raudussa. Paikalla on muistomerkki. Lähellä on vanha hautausmaa, jolle on pystytetty Larin Parasken muistomerkki.

kijärvellä, Palkealassa, Raudun muistomerkeillä, Valkjärvellä sekä kolmella Viipurin hautausmaalla.

Kierroksen jälkeen voi vain todeta, että Metsäpirtin hautausmaa on hyvässä luonnontilassa: ei ”uusiokäyttöä”, ei muitakaan pahempia ilkeiden jälkiä. Ehkä nuorison ajoittaista mellastamista voitaisiin hillitä luomalla kiinteämmät yhteydet nykyasukkaihin ja kertomalla, mitä tehdään ja miksi ollaan hautausmaalla töissä. Kun Viipurissa alettiin raivata Sorvalin hautausmaata, paikallisille asukkaille ja koululaisille kerrottiin alueen historiasta ja tulevista töistä. Niinpä paikallisia asukkaita tuli mukaan kunnostustöihin, eikä ilkeä olemus merkittävästi esiintynyt.

Kun Metsäpirtin hautausmaalle muutama vuosi sitten alettiin raivata ensimmäistä polkua, työ tuntui aika toivotonmalta. Vaati paljon keskusteluja ja motiivointia, että se saatiin aikaan. Sen jälkeen polkuja on alkanut syntyä ihan itsestään lisää.

Käynti tutuksi tulleella hautausmaalla Helena Raikkaan kanssa avasi silmät näkemään sen uudesta näkökulmasta. On mahdollista toteuttaa nykypäätäjien toivomus kulttuuripaikasta. On myös mahdollista säilyttää hautausmaa luonnonmukaisena. Helenan näkemyksessä toteutuvat molemmat ajatukset. Kun koristekasveille tehdään elintilaa, villiityneitä pensaikkoja hallitaan, tuloksena on miellyttävä paikka. Siellä on hyvä hiljentyä ja muistella esipolviaan. Leikkaamalla pensaat nuorentuvat kukkiviksi, ja väljentyneeseen tilaan saattaa hyvinkin ilmaantua kukkaniitty.

Ilmi Pesonen

Tue Metsäpirtin
hautausmaan
kunnostamista, kartuta
Muistolehtojen rahastoa.

Tili: 435500-16875
Mietoisten Säästöpankki

Matematiikan- kirjojen kehitystä

Vuosikymmenien aikana on matematiikan opetuksessa tapahtunutta melkoista kehitystä. Tässä esimerkkejä:

1950: Maanviljelijä myy säkillisen perunoita 20 markalla. Tuotantokustannukset ovat 4/5 hinnasta. Kuinka suuri on voitto?

1960: Maanviljelijä myy säkillisen perunoita 20 markalla. Tuotantokustannukset ovat 16 mk. Ole kiltti ja laske voitto.

1970: Maanviljelijä myy joukon perunoita (A) joukolla rahaa (B). B on kaikkien B:n osien joukko, jolloin B on yksi markka. Viivajoukko-muodossa sinun tulee B-joukkoon piirtää kaksikymmentä (//////////) pientä viivaa, yksi jokaista markkaa kohti. Tuotantokustannusjoukko (C) on ”neljä” (////) viivaa pienempi kuin joukko B.

Piirrä kuva C-joukosta B-joukon osajoukkona ja ilmoita tulosjoukko (D) kysymykseen: Kuinka suuri on voittomäärä?

1980: Maanviljelijä myy säkillisen perunoita 20 markalla. Tuotantokustannukset ovat 4/5 tästä, eli 16 markkaa. Voitto on 1/5 eli 4 markkaa. Alleviivaa sana ”perunoita” ja keskustele siitä toverisi kanssa.

- IP

Annin puhelin- numero uusiksi

Viime lehdessä oli juttu Tuntematon potilas -teatteriesityksestä. Anni Purrantaan puhelinnumerossa oli virhe.

Ko. näyttökseen voi varata lippuja Annilta työpäivinä 9-15 välillä puhelinnumerosta 040 768 3855.

Abuniekkojen matkassa Laatokasta pohjoiseen

Käkisalmen pohjoispuolella auton pyörien alla ratisee hiekka tie mutkittelevana ja kuoppaisena. Edellä menneen auton pölyt puuterioivat tien vieren kasvustoa. Sortavalan pääkadun varrella on viihtyisiä kahvila. Kakku on houkutteleva ja maistuu yhtä herkulliselta kuin miltä näyttää.

Ruskealan uusi kirkko kohoaa jyrkänä iltataivasta vasten. Viikon sisällä vietetään harjakaisia. Vierashuoneessa, ”Herran kukkarossa”, nukuttaa hyvin. Aamulla lähdetään kohti Laatokan koillispuolella olevaa Sodderia.

Matka jatkuu Laatokan rantaa sivuten. Jyhkeät kalliosaaret ihastuttavat silmää. Sitten käännytään kohti pohjoista. Ajastaan pysähdytään Palalahteen. Tauon paikka. Ihanteellinen paikka valokuvaukseen. Ohi kiittää rekkoja. Vanhan karjalaistalon katolla vartioi kissa-emo poikasiaan.

Tien vieressä on pieni kauppa. Tiski ulottuu huoneen kahdelle sivustalle. Ikkunan edessä pieni pöytä, jonka sivuilla penkit. Hyllyt ovat täynnä monenlaista ruoka- ja taloustavaraa, paita yhdellä hyllyllä on mikroaaltouuni. Siinä kauppias Aleksander pyöryttää

hetkessä maittavat lämpöiset voileivät. Mukavuutena ulkoverossa ja silmää hievelevä järvimaisema. Lahden takana on matkailuyrittäjä, jolta saa tarvittaessa majapaikan. Kävijä jää ihmettelemään miten kauppa kannattaa, kun kylässä asuu vain kuusi mummoa.

Abuniekkojen matkassa

Olen mukana Itä-Karjalan Abuniekat ry:n avustusmatkalla. Järjestö aloitti Petroskoin luterilaisen seurakunnan pyynnöstä avustustoiminnan vuonna 1994. Ryhmä sai vastuulleen Sodderin kylässä aloitetun hengellisen työn tukemisen.

Seurakunnalle on saatu kunnostettua oma kirkko ja seurakuntatalo. Sodderin seurakunnan kirkkoherrana toimii Pekka Palosaari. Avustustyöstä kiinnostunut voi ryhtyä yksityisen henkilön kummiksi ja tukea esimerkiksi tämän koulutusta. Voi myös lähteä viemään avustuksia perille kylään asti. Silloin näkee itse, mihin avustus menee.

Yhdistys suosittelee lahjoitettavaksi esimerkiksi vihannesten siemeniä, työkaluja, polkupyöriä, kalastustarvikkeita, ruokaa, talvikengkiä ja kumisaappaita.

Sodderin kirkko sijaitsee hienolla paikalla järven töyräällä Novie Peskin kylässä. Aukkaita kylässä on 400. Sodderin keskusta, jossa on 500 asukasta, sijaitsee 10 kuoppaisen kilometrin päässä Suojuoen varrella. Kirkkoherraa, Pekka Palosuota, ei matkalla kohdata. Pikainen kahvi-voileipä lounas nautitaan kirkkosalin viereisessä keittiössä.

Upottavalla kylätiellä kohdalle pysähtyy maasturi. Keskustelua seuratessa ymmärrän, että olemme kohdanneet ruustinnan. Hänellä on selkeä käsitys miten meidän pitää jatkaa matkaa. Ja niinhän käännämme auton ja jatkamme ohjeiden mukaan.

Matkan pääkohde minulle on Sodderissa asuva Elina Ahtiainen. Kun kuulinkin Inkeristä kotoisin olevasta Elinasta uteliaisuus heräsi sekä halu tavata hänet. Voisiko hän liittyä jotenkin meihin Metsäpirtin Ahtiaisiin?

Elina asuu miehensä Einon kanssa Sodderissa, kahden joen risteyskohdassa. Talo on siististi siniseksi maalattu. Siinä asuu kaksi perhettä. Elina on toiminut paikallisessa koulussa matematiikan opettajana. Hän muistaa miten Hatsinasta lähdettiin Viron kautta Suomeen ja päädyttiin Savonlinnan Pääskylahteen, inkeriläiskylään. Sieltä elämä kuljetti mutkien kautta lopulta miehen kanssa Sodderiin. Suvun vanhemmista vaiheista Elinalla ei ole minikäänlaista tietoa.

Kauppias Aleksander.

Aleksanderin puodin sisäänkäynti.

Elina Ahtiainen ja Elinan koti Sodderissa.

Avustajaveteraani

Tapani Vanhala on tehnyt autollaan lukemattomia avustuskätköjä. Avustamisesta on muodostunut hänelle kutsumustyö. Parhaillaan hän opastaa paljon etelämpänä ihmisiä hoitamaan mehiläisiä ja tuottamaan hunajaa, mikä olikin hänen varsinainen ammattinsa. Mutta sitten tuli sairastelu ja sen myötä tämä kutsumustyö.

Pieni pakettiauto pakattiin rajan itäpuolella, entisen Viipurin Veikkojen kaupan takana olevasta autotallista pullolleen kaikenlaista tavaraa leluista rollaattoriin. Tapani tietää tarkkaan mitä mukaan otetaan. Rajan yli on lupa tuoda matkustajan mukana 35 kiloa ”lahjattavaa”. Tarvitaan välivarasto, jotta saadaan kuorma täyteen. Rajan pinnassa asuu ihmisiä, jotka kuljettavat tavaroita välivarastoon.

ta välivarastoon.

Matka oli mielenkiintoinen. On lähes liikuttavaa kohdata näin syvästi toisten elämän silottamiseen antautunut ihminen. Samalla kertaa avustustyö herättää paljon kysymyksiä. Yhtymäkohdat kehitysyhteistyöhän ja sen ongelmiin ovat helposti tunnistettavissa.

Ilmi Pesonen

Vihittyjä

Janakkalan kirkossa 12.7.2008 siunattiin Christa Laurilan ja Tero Gabriellsenin avioliitto. Teron isovanhemmat Aino ja Eino Koiranen Sakkolan Haitermaasta.

Helsingin Vanhassa kirkossa 2.8.2008 vihittiin avioliittoon Lotte-Maj Lax ja Riku Gabriellsson.

Rikun isovanhemmat Aino ja Eino Koiranen Sakkolan Haitermaasta.

Sini o.s. Salmela ja Matti Viskari vihittiin avioliittoon 11.10.2008 Vantaalla.

Sinin vanhemmat ovat Pirkko ja Pentti Salmela. Isän suku on Sakkolan Karholasta. Matin vanhemmat ovat Anja ja Jaakko Viskari. Isä on Pyhäjärven Porsaanmäeltä.

Kirvesmäki- kerho matkalla Savossa

Kirvesmäki Kerhon syysmatkan kohteina olivat luostareihin tutustuminen ja jalkaväkimuseo.

Lintulan rauhaa

Ensimmäisessä tutustumiskohteessa Sisar Priscilla kertoi retkeilijöille Lintulan luostarin vaiheista. Lintulan luostari perustettiin 1895 Kivennavalle, enimmillään sisaria oli 70. Maataloustyötä tehtiin, puutarha ja kanala olivat suuret. Jumalanäidin ikoni oli luostarin arvokkain omaisuus. Sodan jaloista Lintulan väki siirtyi Joroisiin evakkoon, palveltiin kylän taloissa. Paluuta Karjalaan ei ollut.

1946 ostettiin sotakorvausvaroilla nykyinen Lintulan paikka. Lehmät ammuivat kohta kiviä navetassa. Nykyään luostari saa tulonsa kynttilätehtaas-

Irma Kaitanen ja Aulis Ukkonen ihaillevat suurta posliinista pääsiäismunaa.

taan. Kynttilöitä tehdään Suomen ortodoksikirkkojen tarpeeseen myös luterilaisen kirkolle ja ventiinkin. Yrttejä kerätään, samoin sienet ja marjat. Käsitöitä tehdään luostarin myymälään. Pientä majataloa ylläpidetään.

Kaksi sisarta kääntää hartauskirjallisuutta kreikan- ja venäjänkielestä. Sisaria on tällä hetkellä 16. Talkoolaiset auttavat. Sisar Priscilla kertoi lopuksi, että venäjän ortodoksipiireissä puhutaan luostarin rakentamista jälleen Kivennavalle!

Vainajien muistelupöydän äärellä.

Valamo – hartautta ja herkkuja

Heinäveden Valamon valkoiset rakennukset nousivat mäellä keltaisten syksynlehtien keskeltä.

Matkaväellä oli mahdollisuus osallistua vigiliaan illalla ja sunnuntaiaamun palvelukseen. Majoitus oli rauhallisissa vierasmajoissa. Ulkoiluun ja alueeseen tutustumiseen jäi jonkin verran aikaa. Moni kävi läheisellä luostarin hautausmaalla kuusikujan päässä.

Valamo elää turisteista, joita on 160000 vuodessa, kertoi esittelijä Pirkko Teivonen. Veljestöön kuuluu kahdeksan munkkia, johtajana arkkimandriitta Sergei. Muuta henkilökuntaa on 70, talkoolaisia 100 - 150 ihmistä. Tietokoneet ovat korvanneet maatalouskoneet. Luostari on myös kulttuurikeskus, siellä on kirjasto ja konservointitilat. Museohuoneessa ovat vanhan Valamon muistot. Luostarin kansanopistossa opiskellaan ortodoksista uskontoa, elämäntaitoja sekä kädentaitoja.

Kaiken maallisen keskellä luostari on rukouksen, kilvoittelun ja kristillisen yhteisöelämän keskus. ”Heittäkäämme pois kaikki maalliset huolet!”

A vot, ruokapöydän antimia ja teepöydän runsautta!

Henkilökunnan edustaja Tiina Kaltio kertoi, että luostarin keittiö hyödyntää parhaansa mukaan lähialueen ruoka-aineita. Karjalanpaistia on usein tarjolla. Retkiväelle tarjottiin myös Joujärven muikkuja kermaliemessä.

Munkki Aleksanterin johdolla oli juuri pidetty hapankaalitalkoot. Yhteensä 32 kappaletta 85 kilon saavia hapankaalia, hiivattomalla ruisleivällä hapattaen. Hapankaali oli vanhan Valamon aikankin talven paras vitamiinien lähde. Luostarin puutarhassa on n. 60 omenapuuta. Omenasosetta ja mehua tehdään talven tarpeisiin. Luostarin täyteläisiä marjaviinejä maisteltiin, väkevämmät tuotteet ovat alan kaupan hyllyillä.

Jalkaväkimuseo Mikkeliissä

Kenraali Lauri Sutela avasi Mikkelin jalkaväkimuseon vuonna 1987. Kävijöitä on ollut viime vuosina noin 8000 henkeä vuodessa. Museossa olisi riittänyt tutkittavaa vaikka pariksi päiväksi. Suo-

men sotahistoriasta kuultiin aina Porssalmen taistelusta v. 1789 lähtien. Museossa on ensi vuonna erityisnäyttely sekä Suomen sodasta 1808 - 1809 sekä talvisodasta.

Venäläisten hallinnon jälkeen alkoivat suomalaiset hallita aluetta 1918 alkaen. Ensin syntyi polkupyöräprikaati, sen jälkeen alkoi tykistökoulutus ja myös ratsastava patteri perustettiin.

Talvisodan aikana paikalla oli päämajan esikuntia, jatkosodan aikana vahvuus kasvoi. Sodan jälkeen paikalla oli tunnettu Savon prikaati 1957 – 2006.

Jääkäriliikkeellä ja vapaussota - kansalaissodalla on oma esittelyhuoneensa. Talvisodan esittelytilassa nähtiin tuttuja kartanpaikkoja Metsäpirtin alueelta Mannerheim-linjalta. Soppatykit, polttopullot, kasapanokset, kuvat ja kartat olivat paikoillaan. Rautalaiset ovat lahjoittaneet museolle pienoismallin Raudun aseman alueesta.

Mannerheimin ristin ritareiden kuvat ovat omassa museohuoneessaan, metsäpirttiläinen Veikko Toivio heidän joukossaan. Aulis Ukkosen mukaan Toivio oli asiantuntijana Laineen Tuntematon sotilas- elokuvan filmatisoinnissa.

Myös Suomen toiminta monissa kansainvälisissä rauhanturvatehtävissä saa museossa arvoisensa huomion.

Matkan varrella

Pandan tehtaas, Kerman savi ja Hackmanin myymälä olivat menomatkan kohteita. Monenlaista tulinia löytyi ja taisipa tulla joululahjojakin ostettua.

Retkeilijöitä oli bussin täydeltä: 38 henkilöä. Matkan joutumiseksi laulettiin yhteislauluja Tuokon Ossin johdolla. Tourun Airi ja kumppanit pitivät viisaisen tietokilpailun ja arpajaiset tulomatalla pimenevässä illassa. Liikennöitsijä Markku Nuora tarjosi makkarat mennessä ja tullessa. Kirvesmäki Kerhon retkieväävät ovat tunnetusti todella runsaat ja maukkait.

Puolpielasen kumina ja fenkoli, rusinat ja siirappi maistuivat kuin kakkua olisi syönyt.

Helka Eeva-Korpela

Kirvesmäki Kerhon matkalaiset Valamon pääkirkossa.

Mauri Ukkonen lahjoittaa museolle Taipaleen alueen kartan kerhon lahjana. Kartta tulee olemaan esillä ensi vuonna talvisodan 70-vuotis näyttelyssä, lupasi museon edustaja Pekka Vauhkonen.

KYSY MEILTÄ KARJALANMATKOISTA JA MUISTAKIN REISSUISTA

Vesilahden Liikenne

Myllytie 58, 37370 NARVA
p. (03) 373 7300,
040 716 6170
info@vesilahdenliikenne.net

Valmistuneita

Kati Santasalo os. Kanervisto on valmistunut diplomi-insinööriksi Tampereen Teknillisestä Yliopistosta 3.12.2008. Katin mummo ja äijä olivat Liisa ja Martti Karonen Sakkolan Sipilänmäeltä.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

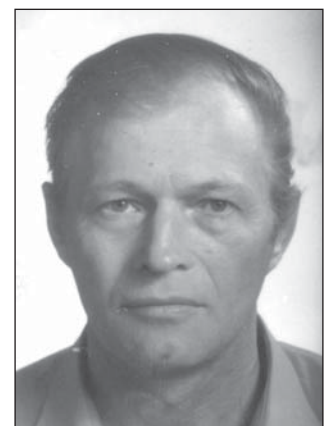
85 vuotta täytti 30.10.2008 Hilka Annikki Kosonen, o.s. Meskanen. Hän on syntynyt Sakkolan Pannusaarella. Anna-Leena Meskanen o.s. Uosukainen oli hänen äitinsä, syntynyt 1888 Valkjärven Pöppölässä, ja isä Juho Meskanen, syntynyt 1876 Sakkolan Viikkalassa.

Vuonna 1943 rovasti Wiika vihki Hilka Annikin ja sääminkiläisen Iivari Juhana Kososen Pyhäjärven Salitsanrannalla avioliittoon. He ovat olleet naimisissa 65 vuotta ja vuosipäiviä kutsutaan mm. kruununtimanttihäiksi.

Myös heidän tyttärensä Pirjo Tuulikki Hukkanen täytti lokakuussa 60 vuotta.

Savonlinnassa asuvia äitiä ja isää sekä sisarta onnitellen

Tytöt ja sisaret perheineen

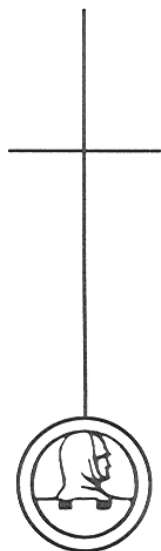

Maanviljelijä Aaro Kurikka täytti 80 vuotta 10.6.2008 Punkalaitumen Kanteenmaassa. Hän on syntynyt Sakkolassa Karholan kylän Kurikkalassa Anna-Maria (o.s. Makkara) ja Manu Kurikan nelilapsisen perheen esikoisena.

KUOLLEITA

Lempi Virolainen, syntynyt 24.11.1918 Sakkolassa, kuoli 30.10.2008 Vaasassa. Kaipaamaan jäivät Ilkka perheineen, Jukka perheineen ja Elise perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät.

Valkeakosken Metsäkansassa vuosia on täyttänyt Sisko Koivisto, o.s. Koperoine, Siskon syntymäpaikka on Sakkolan Haparainen. Sisko on ollut innokas kotiseutumatkaja ja matkoja kotikulmille on kertynyt lähes poikkeuksetta vuosittain v. 1989 lähtien. Omais- ja sukulaiset onnittelevat pirteää ja toimeliasta syntymäpäiväsankaria.

Rakkaamme

Kauko Kalervo VULLI

* 19. 11. 1926 Sakkola

† 1. 10. 2008 Orivesi

*Kaikk' on niin hiljaa mun ympärillään,
kaikk' on niin hellää ja hyvää.
Kukat suuret mun aukeevat sydämessään
ja tuoksuvat rauhaa syvää.*

(Eino Leino)

Kauko-setää ikävöiden
sisarusten lapset perheineen
muut sukulaiset ja ystävät

Rakkaamme on siunattu läheisten läsnä ollessa 18.10.2008 klo 10.00 Oriveden kirkossa. Lämmin kiitos muistamisesta.

Kiitämme Oriveden Terveyskeskuksen henkilökuntaa
Kaukon hyvästä hoidosta.

Sakkolan kyläkirjoja kootaan, ota yhteyttä

Valkjärvi:

Eero Kukko,
Pirttiniementie 3 A 3, 58175
Enonkoski
puh. 050 356 0865

Riiska:

Maire Saarinen e. Lamppu,
puh. 044 5586 937
Irma Havumäki e. Karppanen,
puh. 040 5646 275
Teuvo Kuparinen,
puh. 0400 612 347

Kirkonkylä, Karhola, Luprikkala, Sipilänmäki:

Antti Hynnä,
Ollilantie 11, 37500 Lempäälä
040 8490048, antti.hynna@tut.fi

Maire Kanervisto,
Ruskontie 11 as 2, 33710 Tampere
0500 579341,
leevi.kanervisto@kotiposti.net

Antti Koiranen,
Sammalpolku 9, 37550 Lempäälä
040 5514137, antti.koiranen@uta.fi

Matti Naskali,
Rautaranta 8, 28400 Ulvila
0500 721902,
matti.naskali@mknpalv.inet.fi

Tuleeko lehtesi
oikealla osoitteella?
Soita puh. 040 730 2622

Kyläkirja on hyvä lahjavihje!

Tilaa oma teos Sakkolan kyläkirja-sarjasta:

* **VILAKKALA**, Vilakkalan, Volossulan ja Kaarjanjoen
koulupiiri, 30 euroa kpl + postituskulut.

* **MUISTOJEN LAPINLAHTI**,
30 euroa kpl + postituskulut.

* **PETÄJÄRVI**, Petäjärven ja Ryhmän koulupiiri,
30 euroa kpl + postituskulut.

* **RÖYKKYLÄ**, hinta 35 euroa + postituskulut

* **SUVANNON HELMI**, Haparainen, Kelja ja Purpua,
hinta 35 euroa kpl + postituskulut

* **TIKANSAARI ja KOTTILA**,
hinta 30 euroa + postituskulut

TILAUKSI AVASTAANOTTAVAT:

Marjo Ristilä-Toikka
p. 040 730 2622

marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Aila Alanen p. 03-375 2852

tai 040 - 707 6164

aila.alanen@lempaala.fi

Anneli Kuisma, p. 03- 3748 410

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseutulehti
vuodesta 1957, 8 kertaa vuodessa.

Julkaisija: Sakkola-Säätiö

Kirjapaino: Koski-Print, Valkeakoski

Toimitus: Suvannon Seutu,
Rautasemantie 375,
37500 Lempäälä

Päätoimittaja

Marjo Ristilä-Toikka, Lempäälä
Puhelin 040 730 2622
tai (03) 374 8 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Metsäpirtin yhdyshenkilö

Ilmi Pesonen,
puh. 09-694 6309 tai 040730 6166
ilmi.pesonen@welho.com

Vuoksenan yhdyshenkilö

Taisto Virkki, Tampere
p. 03 - 363 1750, 0400-576722
taisto.virkki@gmail.com

SUVANNON SEUTU

Tilaa oma
pitäjälehtesi!

puh. 040 730 2622

Kahdeksan numeroa
vuodessa karjalaista asiaa,
historiaa, muistoja ja
nykypäivää.

Vuosikerta 25 euroa

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU

Puh. 367 6100

SAKKOLA-SÄÄTIÖ

Hannu Turkkinen,
hallituksen puheenjohtaja,
Turkkisentie 12, 37550 Lempäälä,
puhelin 040-5814398 tai 03-3752525
hannu.turkkinen@kotiportti.fi

Matti Naskali, sihteeri,
Rautaranta 8, 28400 Ulvila,
p. 02-538 0855, 0500-721902
matti.naskali@mknpalv.inet.fi

VALTUUSKUNTA

Hannu J. Paukku, puheenjohtaja,
Harjatie 5, 32210 Loimaa
puh. 0500-741296
hannu.paukku@punkalaidun.fi

Esko Kallonen, varapuheenjohtaja
Kukkolantie 4, 37560 Lempäälä
p. 03-3676603, 040-5540747

SAKKOLA-SEURA

Leena Rantakari, puheenjohtaja
Haapaniemenkatu 16 A 142,
p. 09-710 846, 040-514 1682
leena.rantakari@elisanet.fi

HOVINKYLÄSEURA

Mirja Antila, puheenjohtaja
Kitarakuja 1, 01390 Vantaa
mirja.antila@kolumbus.fi
p. 050 599 6936

PITÄJÄMME INTERNETISSÄ

www.sakkola.fi
www.metsapirtti.net

**www.
vuoksela-seura.fi**

METSÄPIRTTI SEURA RY

Kalevi Hyytiä, puheenjohtaja
Norppakuja 6A, 01480 Vantaa
p. 04050 22750
kalevi.hyytia@metsapirtti.net

Anja Kuoppa, varapj
p. 0442 844 330
anja.kuoppa@gmail.com

Helka Korpela, sihteeri
Kalevan puistotie 13 C 58
33500 Tampere
p. 040 565 0905
helka.korpela@kolumbus.fi

METSÄPIRTTIKERHOT:

TAMPEREEN METSÄPIRTTIKERHO

Helka Korpela
Kalevan puistotie 13 C 58
33500 Tampere
p. 040565 0905
helka.korpela@kolumbus.fi

ETELÄ-POHJANMAA

Esko Lylander
Mustikkatie 1, 66400 Laihia
p. 050 5997 720

Anja Paksu
Tammistontie 4 b 4, 65300 Vaasa
p. 040 5239 466
anja.paksu@saunalahti.fi

UUSIKAUPUNKI

Anneli Virtanen
Pappilankuja 15, 23600 Kalanti

TURKU

Aila Martelius-Mäkelä, puh. joht.
Eeronpolku 6, 23100 Mynämäki
p. 050 5948 712
aila.martelius@nettikirje.fi

Niilo Kiiski, sihteeri
Tennaritie 7, 21200 Raisio
puh. 050 357 5767
niilo.kiiski@dnainternet.net

METSÄPIRTTI- JÄRJESTÖT TMK

Aila Martelius-Mäkelä, puh. joht.
Eeronpolku 6, 23100 Mynämäki
p. 050 5948 712
aila.martelius@nettikirje.fi

Yrjö Koskinen
p. 040 5784 724
yv.koskinen@luukku.com

Ilmi Pesonen
p. 040 7306 166
ilmi.pesonen@welho.com

KIRVESMÄKI KERHO RY

Mauri Ukkonen, puheenjohtaja
Ojahaanpolku 8 B 23
01600 Vantaa
p. 0509192629

METSÄPIRTTI ARKISTO

Mynämäen kirjasto
Yhteyshenkilöt:
Kari Ahtiainen p. 0445843107
Markku Lemmetti
02-4310956, 050-5119720
marku2@saunalahti.fi

VUOKSELA-SEURA ry

Tapio Sihvo, puheenjohtaja
Formupojantie 8, 14500 Iittala
p. 03-6765024, 040-5411502
tapio.sihvo@gmail.com

Kauko Komonen, varapj
Linvallinkatu 4 A 1, 30100 Forssa
kauko.komonen@surffi.net
p. 03-4224883, 040-5020487

Sihteeri 1.1.2009 alkaen ?
Haku päällä; jos olet kiinnostunut
tehtävästä, ota yhteyttä pj tai vpj

Sukututkimusasiat
Pentti Warvas,
Tervatie 25, 03100 Nummela
pentti.warvas@dnainternet.net
p. 019 - 334 606

Internet-asiat (vuoksela-seura.fi)
Tuula Nieminen
Erätie 26, 33800 Tampere
p. 03-2231400, 0400-833386